

A

1216

—

—

三

—

305.sz.ig.jegyzék cimkefeleltása

1.cim: A jegyzék szövege.

2.cim: 705/1-2 signat.

3.cim: 709 + 722 signat.

4.cim: 826/1-4 + 1336 + 1363 + 1403 + 2676 signat.

Bratislava, 1963.IV.26.

305.ig. jegyzék

"Régi nyomtatványok, Univ.kn.Bratislava:".

1.cim: A jegyzék szövege.

Régi nyomtatványok, Univ.kn.Bratislava
(305.ig.)

9/1963 sz-hoz.

Zoznam spisov určených na fotografovanie pre MTA
č. 305. sz.
fényképezési igényjegyzék.

1/ Levéltéri intézet: Univerzitna knižnica, Bratislava.
Egyetemi Könyvtár,
Bratislava.

2/ Tematika: régi nyomtatványok.
Staré tlačivá.

A kutatás és a jegyzék összeállítása
Borsa Gedeon munkája.
Zoznam zostavil: Gedeon B o r s a.

A fényképezés módja:

Az általános utasítás szerint. Az egyes felvételek jelzetfelirata:
"Régi nyomtatványok, Univ.kn.Bratislava:".

Spôsob fotografovania:

Podľa všeobecnej inštrukcie. Nápis jednotlivých záberov: "Régi
nyomtatványok, Univ.kn.Bratislava:".

./.

Régi nyomtatványok, Univ.kn.Bratislava
(305.19j)

BRATISLAVA, Univerzitha Kniznica

- XVII.G.705/1/ Cicero: Epistolarum libri IV. á Joanne Sturmio... II.1693a
 confecti... Tyrnaviae. ante 1692. 8° [44] lev. 45□
- XVII.G.705/2/ Gretser, Jacobus: Rudimenta linguae Graecae... II.1693b
 Tyrnaviae, /ante 1692/ 8° [4] 129 [1] lap 68□
- ~~XVII.G.706~~
 XVII.G.1363✓ Origo Roserii Christi Dominis Mortri. II.1788a
 Tyrnaviae, 1694. 8° 35 lap 19□
- XVII.G.709 Congregatio Agoniae Oder Versammlung unsers am Hei- II.2373
 ligen Creütz...
 Tyrnau, 1709. 8° [14] 66 [2] lap 42□
- XVII.G.717. Remenius Daniel: D.D.Par Postionvm De Universali- II.359
hiányzik!
 I megadott jelzet
 alatt nem dalal-
 halb. tate Mortis Christi...
 Trenchinii, 1639. 8° [20] 354 lap 190□ *hiányzik*
- XVII.G.722 Knixica Molitvena,... Tyrnaviae, 1701. 12° [24] 348 l. 187□
 II.2082a
- XVII.G.1336 Praxis Geminae Derorionis... II.1811b
 Tyrnaviae, /1695/ 12° csak a cimlap! 1□
- XVII.G.1403 Praxis Geminae Devotionis... II.2019a
 Tyrnaviae, 1700. 12° csak a cimlap!
 /II.1811.ujabb cimlapja!/ 1□
- XVII.G.1436. Ordo Officij Divini Recitandi, Juxta Ritum Bre- II.1755
hiányzik! viarij Romani ... Tyrnaviae, 1693. 8° 64 lap 33□

(305.191)

- XVII.G.825/3/ Podhorány, Ladislau: Exertitationes Oratoriae II.1799a
*a megadott
szereket alatti
nem található!*
Leutschoviae, 1695. 4° [16] levél. 17□ - hiányzik
- XVII.F.826 Calendarium Typographiae Tyrnaviensis. II.1367
Tyrnaviae, 1675. 4° [28] [12+?] levél. 41□
- XVII.F.826/2/ Calendarium Typographiae Tyrnaviensis. II.1379
Tyrnaviae, 1676. 4° [48] levél. 49□
- XVII.F.826/3/ Calender /Wienerische Schreib-/... II.1424
Tyrnau, 1678. 4° [42] levél. 43□
- XVII.826/4/ Calendarium Typographiae Tyrnaviensis. II.1423
Tyrnaviae, 1678. 4° [36] levél Csak a
D₂ - végig. ~~levegők~~ 24 □
- SF 2676 Hora Zlatta Seraffinska, Aneb: Nucenj Spolu: II.1343
Bratruw a Sester...
Trnava, 1674. 4° [2] 78 lap. 41□ 1□
Csak a B₄ verzó - 14. lap és
C₁ rektó - 15. lap
- SG1694
hiányzik
Pilasik, Stephanus: Christus nobicum Faczis II.691a
destillans.
Leutschoviae, 1648. 12° [15] 224 120□ —

16 db. nyomtatvány, kb. 1110□

Régi nyomtatványok, Lrvv.kn.Brathslava
(205.191)

305.ig. jegyzék

"Régi nyomtatványok, Univ.kn.Bratislava:".

2.cim: 705/1-2 sign.

Régi nyomtatványok, Univ.kn.Bratislava
(305.ig.)

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.19.1)

XVII 705

705/2 = ^{Prvé 5 stĺpc} ^{ka označené} ^{dele ceruven}

Collegium Sarmaticum Soc. 1811
MARC. TULL.

CICERONIS
EPISTOLARUM
LIBRI IV.

JOANNE STURMIO
puerili educationi confecti.

TYRNAVIAE,
Typis Academicis.

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305. 191)

FAB. LIB. II. CAP. IV. ubi qui primi legendi sunt, disputat.

CICERO, ut mihi quidem videtur, & jucundus incipientibus quoque & apertus est: satis prodesse tantum sed etiam amari potest, tum quemadmodum Plinius præcepit, ut quisque erit Ciceroni simillimus.

Idem. Lib. 19.

Ille se profecisse sciat, cui Cicero valde placebit.

JOANNES STURMIUS,
Jacobo Sturmio Fratri suo. S. D.

Audivisti saepe, ut nemini, ex me, Jacobe frater, Studiorum nostrorum finem. Rerum cognitionem, & orationis elegantiam esse debere. Rerum etiam doctrinam sive sapientiam religionis minimum prodesse: & dicendi rationem absque optimorum scriptorum assidua lectione atque artificiosa imitatione, non comparari talem, qualem desideramus. Itaque saepe numero dixi, si meministi, & proponendum illis in Scholis Ciceronem: quorum alter linguam optime possit informare. Sed habenda ratio est in educatione linguae, non solum ætatum, sed etiam virorum, & ingeniorum. Ab Epistolis principium rectè sumi potest, si deliganur ea, qua argumenta facilia sunt & sunt rerum non ignotarum, atque hujusmodi verborum, qua in nostra manserunt consuetudine. Hanc rationem ego in hisce tribus libris conficiendis secutus sum, neque artificiosissime, neque sapientissime scriptas Epistolas delegi, sed qua à pueris intelligi possent, & haberent nostra consuetudinis verba & sermonis quotidiani sententias, earumque formas nobis quidem non usitatas? sed tamen apertas, & elegantes, & doctas. Has ego ad te mitto, quo videas, me in eadem adhuc esse sententia, in qua fui olim. Amabo te mi optatissime frater, perge porro in hoc litterarum curriculo progredi. Audio nihil de studiis tuis, absum procul, metuo valde, cum cogito posse fieri ut non meis optatis, & patris expectationi satis facias. Expecto litteras tuas, ut intelligam, tum quantum profeceris, tum quantum de te possimus deinceps sperare.

Vale, Argentinae III. Calend. Febr. Anno M. D. XXXIX

705/2 = ^{prove 5 sth} in omnia
dele cerura

LIBER PRIMUS.

MARCUS TULLIUS CICERO
TERENTIÆ S. P. D.

1. Fam. lib. 14. Epist. 22.

SI VALES, BENE EST EGO valeo. Nos quotidie tabellarios vestros expectamus, qui si venerint, fortasse erimus certiores, quid nobis faciendum sit, faciemusque te statim certiozem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale Calend. Septemb.

M. T. C. TERENTIÆ S. P. D.

2. Fam. lib. 14. Epist. 21.

SI vales, bene est, ego valeo. Da operam convalescas: quid opuserit, ut res, tempusque postulat, provideas atque administres: & ad me de omnibus rebus, quam pissime litteras mittas.

M. T. C. TERENTIÆ S. P. D.

3. Fam. lib. 14. Epist. 8.

SI vales, bene est, ego quidem valeo. Valetudinem tuam velim cures diligentissime. Nam mihi & scriptum & nunciatum est, te in febrim subito incidisse. Quod celeriter me fecisti de Cæsaris literis certiozem, fecisti mihi gratum. Item post hac, si quid opus erit, si quid acciderit novi, facias ut sciam. Cura ut valeas. Vale. Datum IV. Nonas Junias.

M. T. C. TERENTIÆ S. P. D.

4. Fam. lib. 14. Epist. 24.

SI vales, bene est, valeo. nos neque de Cæsaris adventu, neque de literis, quas Philotimus habere dicitur, quicquam adhuc certi habemus. Si quid erit certi, faciam te statim certiozem, Valetudinem tuam fac ut cures Vale III. Sexilis.

A 2

M. T. C.

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

705/2 = ^{Præ 5 rhd} in omni dolo ceruram

LIBER

4

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

Fam. lib. 14. Epist. 23.

Sivales, bene est, valeo. Redditæ mihi jam tandem sunt à Cæsare literæ satis liberales, & ipse opinione celerius venturus esse dicitur. Cui utrum obviam procedam, hic cum expectem, cum constituero, faciam te certiozem. Tabellarios mihi velim quamprimum remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale prid. Cal. Sextilis.

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

Fam. lib. 14. Epist. 17.

Si quid haberem, quod ad te scriberem, facerem id & pluribus verbis, & sæpius. Nunc, quæ sunt negotia, vides. Ego autem quomodo sim affectus, ex Lepta & Trebatio poteris cognoscere. Tu fac, ut tuam & Tulliaæ valetudinem cures. Vale.

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

Fam. lib. 14. Epist. 15.

Sivales, bene est, valeo. Constitueramus, ut ad te antea scripseram, obviam Ciceronem Cæsari mittere, sed mutavimus consilium, quia de illius adventu nihil audiebamus. De cæteris rebus, etsi nihil erat novi, tamen quid velimus, & quid hoc tempore putamus opus esse, ex Sicca poteris cognoscere. Tulliam adhuc mecum teneo. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. XII. Calend. Quint.

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

Fam. lib. 14. Epist. 19.

In maximis meis doloribus, excruciat me valetudo Tulliaæ nostræ. De qua nihil est, quod ad te plura scribam. Tibi enim æquæ magnæ curæ esse certo scio. Quod me propius vultis accedere, video, ita esse faciendum

PRIMVS.

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

Fam. lib. 14. Epist. 12.

Quod nos in Italiam salvos, venisse gaudes, perpetuo gaudeas velim. Sed perturbati dolore animi, magnisque injuriis, metuo ne id consilii ceperimus, quod non facile explicare possimus. Quare quantum potes adjuva. Quid autem possis, mihi in mentem non venit. In viam quod te des hoc tempore, nihil est, & longum est iter, & non tutum. Et non video, quid prodesse possis, si veneris. Datum pridie Nonas Novemb. Brundisii.

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

Fam. lib. 14. Epist. 11.

Sivales, bene est, valeo. Tullia nostra venit ad me, pridie Idus Junii: cujus summa virtute, & singulari humanitate, graviore etiam sum dolore affectus, nostra factum esse negligentia, ut longe alia infortuna esset atque ejus pietas ac dignitas postulabat. Nobis erit in animo, Ciceronem ad Cæsarem mittere, & cum eo Cn. Salustium. Si profectus erit, faciam te certiozem. Valetudinem tuam diligenter cura. Vale. XIII. Calend. Quint.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

Fam. lib. 16. Epist. 2.

Septimum jam diem Corcyrae tenebamur. Quint. autem pater & filius Buthroti. Solliciti eramus de tua valetudine mirum in modum, nec mirabamur nihil ante literarum, his enim ventis istinc navigatur, qui si essent, nos Corcyrae non sederemus. Cura igitur te, & confirma, & cum commodè, & per valetudinem, & per anni tempus navigare poteris, ad nos amantissimos sui veni.

A 3

Ne

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

Nemo nos amat, qui te non diligit. Charus omnibus expectatusque venies. Cura ut valeas etiam atque etiam Tiro nosset. Vale. XV. Cal. Novemb.

Locus hic suspectus est, nullo enim in loco Cic. sic locutus sicut nominativus non deesse videatur.

Non queo ad te, nec lubet scribere, quo animo sim affectus: tantum, scribo, & tibi & mihi maxime voluptati fore, si te firmum quamprimum videro. Tertio die abs te ad Alyziam accesseramus. Is locus est citra Leucadem stadia cxx. Leucade aut te ipsum, aut tuas literas, a Marione putabam me accepturum. Quantum me diligis, tantum fac ut valeas, vel quantum te a me scis diligi, Nonis Novemb. Alyzia.

CICERO FILIUS TIRONI S.P.D.

Fam. lib. 16. Epist. 25.

Et si iusta & idonea usus es excusatione intermissionis literarum tuarum, tamen id ne saepius facias rogo. Nam et si de Republicae rumoribus & nuntiis certior sis, & de sua in me voluntate semper ad me perscribit pater, tamen de quavis minima re scripta a te ad me Epistola semper fuit gratissima. Quare cum in primis tuas desiderem literas, noli committere, ut excusatione potius expleas officium scribendi, quam assiduitate literarum. Vale.

M.T.C. SERVIO SULPITIO S.P.D.

Fam. lib. 13. Epist. 25.

Hagesaretus Larissaeus magnis meis beneficiis ornatus in consulatu meo, memor & gratus fuit, meque postea diligentissime coluit, eum tibi magnopere commendo ut & hospitem & familiarem meum, & gratum hominem, & virum bonum, & principem civitatis suae, & tua necessitudine dignissimum. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

M.T.C.

705/2 = Prole 5. hda
dele cerura

M.T.C. TREBATIO S.P.D.

Epistolam tuam, quam accepi a L. Aruntio, conscidi innocentem. Nihil enim habebat, quod non vel in concione recte legi posset. Sed & Aruntius ita te mandasse agebat, & tu adscriperas, Verum illud esto. Nihil te ad me postea scripsisse demiror praesertim tam novis rebus, Vale.

M.T.C. Q. VAL. Q. FIL. S.P.D.

P Cornelius, qui tibi has literas reddidit, est mihi a P. Cuspio commendatus, cujus causa quantopere cuperem, deberemque profecto ex me facile cognovisti. Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione mihi Cuspius quam primum, quam saepissime gratias agat, Vale.

M.T.C. C. MEMMIO S.P.D.

Aulum Fusum, unum ex meis intimis observantissimum studiosissimumque nostri, eruditum hominem, & summa humanitate, tuaque amicitia dignissimum, velim ita tractes, ut mihi coram recepisti. Tam mihi gratum id erit, quam quod gratissimum. Ipsum praeterea summo officio, & summa observantia tibi in perpetuum devinxis, Vale.

M.T.C. CORNIFICIO S.P.D.

Sextus Aufidius & observantia, qua me colit, accedit ad proximos: & splendore equitis Romani nemini cedit. Est autem ita temperatis, moderatisque moribus, ut summa severitas summa cum humanitate jungatur.

A 4

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

LIBER

Cujus tibi negotia, quæ sunt in Africa, ita commendo ut majore studio magisque ex animo commendare non possim. Per gratum mihi feceris, si dederis operam, ut intelligat meas apud te literas maximum pondus habuisse. Hoc te vehementer mi Carissimi rogo, Vale.

M. T. C. BASILIO S. P. D.

Fam. lib. 6. Epist. 25.

19. Tibi gratulor mihi gaudeo, te amo, tua tueor, à te amari, & quid agas, quidque agatur, certior fieri volo. Vale.

D. BRUTUS IMP. TUL. CIC. S. D.

Fam. lib. 11. Epist. 4.

20. Si de tua in me voluntate dubitarem, multis à te verbis peterem, ut dignitatem meam tuerere. Sed profecto est ita, ut mihi persuasi, me tibi esse curæ. Progressus sum ad Transalpinos cum exercitum, non tam nomen captans imperatorium, quam cupiens militibus satisfacere, firmosque eos ad tuendas nostras res efficere. Quod mihi videor consecutus. Nam & liberalitatem nostram & animum sunt experti. Cum omnium bellacissimis bellum gessi, multa castella cepi multa vastavi. Non sine causa ad Senatum literas misi. Adjuva nos tua sententia. Quod cum facies, ex magna parte communi commodo inservieris. Vale.

M. T. C. SERVIO Sulpitio S. D.

Fam. lib. 13. Epist. 21.

21. A Scapone Patrensi medico utor valde familiariter, ejusque tum consuetudo mihi jucunda fuit, tum etiam ars, quam sum expertus in valetudine meorum. In qua mihi tum ipsa scientia, tum etiam fidelitate, benevolentiaque satisfacit. Hunc igitur tibi commendo, & à te peto, ut des operam, ut intelligat, diligenter me scripsisse

705/2 = *Prove 5 rhd*
dele cerura

PRIMVS.

se de sese, meamque commendationem usui magno sibi fuisse. Erit id mihi vehementer gratum, Vale.

M. T. C. APPIO S. P. D.

Fam. lib. 10. Epist. 29.

22. DE meo studio erga salutem & incolumitatem tuam credo te cognoscere ex literis tuorum, quibus me cumulatiflime satisfecisse certo scio. Nec his concedo, quamquam sunt singulari in te benevolentia, ut te salvum malim quam ego. Illi mihi necesse est concedant, ut tibi plus, quam ipsi hoc tempore prodesse possim, quod quidem nec destiti facere nec desistam, & jam in maxima re feci, & fundamenta jeci salutis tue. Tu fac bono animo magnoque sis, meque tibi nulla in re defuturum esse confidas. Pridie Nonas Quintileis, Vale.

M. T. C. M. MARIO. S. P. D.

Fam. lib. 7. Epist. 4.

23. AD IX. Cal. Julius Cumanum veni cum Libone tuo vel nostro potius: In Pompejanum statim cogito. Sed faciam te ante certiorum. Tecum semper valere cupio, tum certe dum hic sumus. Vides enim quanto post una futuri simus. Quare si quid constitutum, cum podagram habes, fac in alium diem differas. Cura igitur ut valeas, & me hoc biduo aut triduo expecta, Vale.

M. T. C. PLANCO IMP. COS. DES. S. P. D.

Fam. lib. 10. Epist. 14.

24. GRATAM famam biduo ante victoriam, de subsidio tuo, de studio, de celeritate, de copiis atque etiam hostibus suis: spes omnis in te est, Fugisse enim ex prælio Mutinensi dicuntur notissimi latronum duces. Est autem non minus gratum extrema delere, quam prima depellere. Equidem expectabam jam tuas literas, idque tum multis. Sperabamque etiam Lepidum temporibus

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

10

LIBER

admonitum tecum & Reip. satis esse facturum. In illam igitur curam incumbere mi Plance, ut ne qua scintilla teterimi belli relinquatur. Quod si erit factum, & Remp. divino beneficio affeceris, & ipse æternam gloriam consequere. IV. Idus Maij, Vale.

M.T.C. PAPIRIO PÆTO S.P.D.

25. *Fam. lib. 9. Epist. 23.*

Heriven in Cumanum, cras ad te fortasse. Sed cum certum sciam faciam te paulo antè certiorum. Et si Marcus Ceparius, cum mihi in Sylva Galinaria obviam venisset, quæsissem, quid ageres, dixit te in lecto esse, quod ex pedibus laborares: tuli scilicet modesto, ut debui, sed tamen constitui ad te venire, ut & viderem te, & viserem, & cenarem etiam: non enim arbitror, cocum etiam te Arthricum habere, Expecta igitur hospitem cum: minime edacem, tum inimicum cænis sumptuosus, Vale.

M.T.C. CN. PLANCO S.P.D.

26. *Fam. lib. 4. Epist. 15.*

Accepi per breves tuas literas, quibus id, quod scire cupiebam, cognoscere non potui: cognovi autem id, quod mihi dubium non fuit. Nam quam fortiter ferres communes miseras non intellexi: quam me amares, facile perspexi, sed hoc sciebam: Illud si scissem, ad id meas literas accommodassem. Sed tamen et si antea scripsi. Quæ existimavi scribi oportere, tamen hoc tempore breviter commonendum putavi, ne quo in periculo te proprio existimares esse, in magno omnes. Sed tamen in communis sumus. Quare non debes aut propriam fortunam, & præcipuam postulare, aut communem recusare. Quapropter eo animo sumus inter nos, quo semper fuimus. Quod de te sperare, de me præstare possum, Vale.

M.T.C.

PRIMVS.

11

M.T.C. DOLABELLÆ S.P.D.

27. *Fam. lib. 9. Epist. 25.*

Gratulor Baiis nostris, siquidem, ut scribis, salubres repente factæ sunt, nisi forte te amant, & tibi assentiuntur, & tamdiu, dum tu ades, sunt oblita sui. Quod quidem, si ita est, minime miror, cælum etiam & terras vim suam (si tibi ita conveniat) dimittere. Oratiunculam pro Dejotaro, quam requirebas, habebam mecum, quod non putaram. Itaque eam tibi misi: velim sic legas, ut causam tenuem & inopem, nec scriptione magnopere dignam. Sed ego hospiti veteri, & amico munusculum mittere volui, levidentis crasso filo, cujusmodi ipsius solent esse munerera. Tu velim animo sapienti fortique sis, ut tua moderatio & gravitas aliorum infamet injuriam, Vale.

M.T.C. IMPERATOR M. COELIO
ÆDILI CURULI, S.P.D.

28. *Fam. lib. 2. Epist. 14.*

Fabio viro optimo, & homine doctissimo familiarissime utor: mirificeque eum diligo tum propter summum ingenium ejus, summamque doctrinam, propter singularem modestiam. Ejus negotium sic velim suscipias, ut si esset res mea. Novi ego vos magnos patronos. Hominem occidat oportet, qui vestra opera uti velit. Sed in hoc homine nullam accipio excusationem. Omnia relinques, si me amabis, cum tua opera Fabius uti volet. Ego res Romanas vehementer expecto, & desidero, in primisque quid agas, scire cupio. Nam jam diu propter hyemis magnitudinem nihil novi ad nos afferebatur, Vale.

M.T.C. TREBATIO S.P.D.

29. *Fam. lib. 7. Epist. 13.*

Illuferras heri inter scyphos, quod dixeram, controvers-

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

veriam esse, possitne hæres esse, quod furtum antea factum esset rectè furti agere? Itaque etsi domum bene potus, iterum redieram, tamen id caput, ubi hæc controversia est notavi, & descriptum tibi misi, ut scires id, quod neminem sensisse dicebas: Sextum Ælium, M. Manium, M. Brutum sensisse. Ego tamen Scævola & Testæ assentior. Vale.

M. T. C. BRUTO IMP. S. P. D.

30. Fam. lib. 11. Epist. 15.

ET si mihi tuæ literæ jucundissimæ sunt, tamen jucundius fuit, quod in summa occupatione tua Planco collegæ mandasti, ut te mihi per literas excusaret, quod fecit ille diligenter. Mihi autem nihil amabilius officio tuo & diligentia. Conjunctio tua cum collega, concordiaque vestra, quæ literis omnibus declarata est: S. P. Q. R. gratissima accedit. Quod superest, perge mi Brute, & jam non cum aliis, sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, præsertim ad te, quo Magistro brevitatis uti cogito, Literas tuas vehementer expecto, & quidem tales, quales maxime opto.

M. T. C. FURFANO PRÆTORI S. P. D.

31. Fam. lib. 6. Epist. 9.

Cum A. Cæcinnæ tanta mihi familiaritas, consuetudoque semper fuit, ut nulla major esse possit. Nam & Patre ejus claro homine, & forti viro, plurimum usi sumus. & hunc à puero (quod & spem mihi magnam afferebat summae probitatis, summaque eloquentiæ, & vivebat mecum conjunctissime non solum officiis amicitia, sed etiam studiis communibus) sic semper dilexi, ut non ullo cum homine conjunctius viverem. Nihil attinet me plura scribere, quam mihi necesse sit ejus salutem & fortunas, quibuscunque rebus possim tueri, ut vides. Reliquum est, ut cum cognorim pluribus diebus, quid tu & de bonorum fortuna, & de Reip. calamitatibus sentires,

res, nihil à te petam, nisi ut ad eam voluntatem, quam tua sponte erga Cæcinnam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione mea, quanti me à te fieri intelligo. Hoc mihi gratius facere nihil potes, Vale.

M. T. C. CORNIFICIO COLLEGÆ S. P. D.

32. Fam. lib. 12. Epist. 20.

GRatæ mihi tuæ literæ, nisi quod Sinvestanum diversoriolum contempsisti. Quam quidem contumeliam villa pusilla iniquo animo ferret, nisi in Cumano & Pompejano reddideris πάντα περί πάντων. Sic igitur facies, meque amabis & scripto aliquo laceßes. Ego enim respondere facilius possum, quàm provocare. Quod si ut es, cessabis, laceßam, ne tua ignavia etiam inertiam afferat, plura otiosus. Hæc cum essem in Senatu; exaravi, Vale.

M. T. C. CORNIFICIO S. P. D.

33. Fam. lib. 12. Epist. 21.

CAjus Anitius familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causâ legatus est in Africam, legatione libera. Eum velim rebus omnibus adjuves operamque des, ut quàm commodissime sua negotia conficiat. Imprimisque quod ei charissimum est, dignitatem ejus tibi commendo. Idque à te peto, quod ipse in provincia facere sum solitus, non rogatus, ut omnibus Senatoribus lictores darem, quod idem acceperam, & id cognoveram à summis viris factitarum. Hoc igitur mi Cornifici facies, cæterisque rebus omnibus ejus dignitati rei que si me amas, consulens. Id erit mihi gratissimum. Da operam ut valeas.

M. T. C. CASSIO S. P. D.

34. Fam. lib. 12. Epist. 9.

Brevitas tuarum literarum, me quoque breviorum in scribendo facit: & verè ut dicam, non satis occurrit quid

705/2 = 352.5
p. 5. h. d. a. d. e. c. e. r. u. r. a. n. a. d. e. c. e. r. u. r. a. n. a. d. e. c. e. r. u. r. a. n. a.

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.19.1)

versiam esse, possitne hæres esse, quod furtum antea factum esset recte furti agere? Itaque etsi domum bene potius, seroque redieram, tamen id caput, tibi hæc controversia est notavi, & descriptum tibi misi, ut scires id, quod neminem sensisse dicebas: Sextum Ælium, M. Manlium, M. Brutum sensisse. Ego tamen Scævola & Testæ assentior. Vale.

M. T. C. BRUTO IMP. S. P. D.

30.

Fam. lib. 11. Epist. 15.

Et si mihi tuæ literæ jucundissimæ sunt, tamen jucundius fuit, quod in summa occupatione tua Planco collega mandasti, ut te mihi per literas excusaret, quod fecit ille diligenter. Mihi autem nihil amabilius officio tuo & diligentia. Conjunctio tua cum collega, concordiaque vestra, quæ literis omnibus declarata est: S. P. Q. R. gratissima accedit. Quod superest, perge mi Brute, & jam non cum aliis, sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, præsertim ad te, quo Magistro brevitatis uti cogito, Literas tuas vehementer expecto, & quidem tales, quales maxime opto.

M. T. C. FURFANO PRÆTORI S. P. D.

31.

Fam. lib. 6. Epist. 9.

Cum A. Cæcinna tanta mihi familiaritas, consuetudoque semper fuit, ut nulla major esse possit. Nam & Patre ejus claro homine, & forti viro, plurimum usi sumus. & hunc à puero (quod & spem mihi magnam afferebat summæ probitatis, summæque eloquentiæ, & vivebat mecum conjunctissime non solum officiis amicitia, sed etiam studiis communibus) sic semper dilexi, ut non ullo cum homine conjunctius viverem. Nihil atinet me plura scribere, quam mihi necesse sit ejus salutem & fortunas, quibuscunque rebus possim tueri, ut vides. Reliquum est, ut cum cognorim pluribus diebus, quid tu & de bonorum fortuna, & de Reip. calamitatibus sentires.

705/2 = Privé 5 stich
= 1/2 unciæ
dole ceruere

res, nihil à te petam, nisi ut ad eam voluntatem, quam tua sponte erga Cæcinnam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione mea, quanti me à te fieri intelligo. Hoc mihi gratius facere nihil potes, Vale.

M. T. C. CORNIFICIO COLLEGE S. P. D.

32.

Fam. lib. 12. Epist. 20.

Gratæ mihi tuæ literæ, nisi quod Sinvestanum diversoriorum contempisti. Quam quidem contumeliam villa pusilla iniquo animo ferret, nisi in Cumano & Pompejano reddideris πάντα περί πάντων. Sic igitur facies, meque amabis & scripto aliquo laceffes. Ego enim respondere facilius possum, quam provocare. Quod si utes, cessabis, laceffam, ne tua ignavia etiam inertiam afferat, plura otiosus. Hæc cum essem in Senatu: exaravi, Vale.

M. T. C. CORNIFICIO S. P. D.

33.

Fam. lib. 12. Epist. 21.

Cajus Anitius familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causa legatus est in Africam, legatione libera. Eum velim rebus omnibus adjuves operamque des, ut quam commodissime sua negotia conficiat. Imprimisque quod ei charissimum est, dignitatem ejus tibi commendo. Idque à te peto, quod ipse in provincia facere sum solitus, non rogatus, ut omnibus Senatoribus lectores darem, quod idem acceperam, & id cognoveram à summis viris factitatum. Hoc igitur mi Cornifici facies, cæterisque rebus omnibus ejus dignitati reique si me amas, consules. Id erit mihi gratissimum. Da operam ut valeas.

M. T. C. CASSIO S. P. D.

34.

Fam. lib. 12. Epist. 9.

Brevitas tuarum literarum, me quoque brevior in scribendo facit: & verè ut dicam, non satis occurrit quid

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.19.1)

M. T. C. TIRONI S. P. D.

38.

Fam. lib. Epist. 12.

Ego verò cupio te ad me venire, sed viam timeo, gravissimè ægrotasti: inedia & purgationis, & vi ipsius morbi consumptus es. Graves solent offensiones esse, ex gravibus morbis, si qua culpa commissã est. Jam ad id biduum, quod fueris in via dum in Cumanum veneris, accedunt continuò ad reditum dies quinque. Ego in Formiano ad III. Calend. esse volo, ibi te ut firmum offendam, mi Tiro effice. Litteræ meæ sive nostræ, tui desiderio oblanguerunt. Hac tamen epistola, quam Accatius attulit, oculos paululum sustulerunt. Pompejus erat apud me cum hæc scribebam. Hilare & libenter cupienti audire nostra, dixi sine te omnia mea muta esse. Tu musis nostris para, ut operas reddas, nostra ad diem dictam fient. Docui enim te fides *ἐμπιστος* quod haberet. Fac planè ut valeas: nos adsumus, Vale. XXIV. Calend. Januarii.

M. T. C. CURIONI S. P. D.

39.

Fam. lib. 2. Epist. 4.

Epistolarum genera multa esse non ignoras, sed unum illud certissimum, cuius causa inventa res ipsa est, ut certiores faceremus absentes, si quis esset, quod eos scire, aut nostra aut ipsorum interesset. Hujus generis litteras à me profecto non expectas. Domesticarum enim rerum tuarum habes & scriptores & nuntios, in meis autem rebus nihil est sanè novi. Reliqua sunt epistolarum genera duo, quæ me magnopere delectant: unum familiarè, & jocosum: alterum severum & grave. Utrò me minus deceat uti, non intelligo. Jocerne tecum per litteras? civem me Hercule non puto esse, qui temporibus his redire possit: an gravius aliquid scribam? quid est, quod possit gravius à Cicerone, scribi ad Curionem, nisi de Rep. Atq; in hoc genere hæc mea causa est, ut necque

68.

ea, quæ nunc sentio, velim scribere. Quamobrem, quoniam mihi nullum scribendi Argumentum relictum est, utar ea clausula, qua soleo, tequè ad studium summæ laudis cohortabor. Est enim tibi gravis adversaria constituta, & parata incredibilis quædam expectatio, quam tu una re facillimè vinctus, si hoc statueris, quarum laudum gloriam, adamaris quibus artibus eæ laudes comparantur in iis esse elaborandum. In hanc sententiam scriberem plura, nisi te tua sponte satis incitatum esse considerem. Et hoc quicquid attigi, non feci inflammandi tua causa, sed testificandi amoris mei, Vale.

M.T.C. BRUTO S.P.D.

40.

Fam. lib. 13. Epist. 14.

Lucio Titione Strabone, equite Romano inprimis honesto, & ornato familiarissimè utor. Omnia mihi cum eo intercedunt jura summæ necessitudinis. Huic in tua provincia pecuniam debet Publius Cornelius. Earsa Volcatio, qui Romæ jus dicit rejecta in Galliam est. Peto à te hoc diligentius, quam si res mea esset, quò est honestius de amicorum pecunia laborare, quam de sua, ut negotium conficiendum cures, ipse suscipias, transigas, operamque des, quoad tibi æquum, & rectum videbitur, ut quam commodissima conditione libertus Strabonis, qui ejus rei causa missus est, negotium conficiat, ad nummosque perveniat. Id & mihi gratissimum erit, & tu ipse L. Titionem cognosces amicitia tuâ dignissimum. Quod ut tibi curæ sit, ut omnia solent esse, quæ me velle scis, te vehementer etiam atque etiam rogo, Vale.

M.T.C. T. FABIO S.P.D.

41.

Fam. lib. 5. Epist. 18.

Et si egomet, qui te consolari cupio, consolandus ipse sum, propterea quod nullam rem gravius tam diu tuli, quam incommodum tuum: tamen te magnopere non

B

non

705/2 = *prove 5 stich*
in omnia
dele cerura

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.19j)

non hortor solum, sed etiam pro amore nostro rogo atque oro, te ut colligas, virumque praebeas, & qua conditione omnes homines, & quibus temporibus nati simus, cogites. Plus tibi virtus tua dedit, quam fortuna abstulit propterea quod adeptus es, quod non multi homines novi: amisisti, quod plurimi homines nobilissimi. Ea denique videtur conditio impendere legum, judiciorum, temporum, ut optime actum cum eo videatur esse, qui quam levissima poena ab hac Republica discesserit. Tu vero, quae & fortunas, & liberos habeas, & nos, caeterosque necessitudine & benevolentia tecum conjunctissimos. qui quam magnam facultatem habiturus sis nobiscum, & cum omnibus tuis vivendi, & cum unum sit iudicium ex tam multis, quod reprehendatur idque una sententia, eaque dubia, potentia alicujus condonatum existimetur, omnibus his de causis debes istam molestiam quam levissime ferre. Meus animus erit in te, liberosque tuos semper quem esse vis, & qui esse debet, Vale.

M. T. C. TREBATIO S. P. D.

^{42.} *Fam. lib. 6. Epist. 12.*

Dolabellam antea tantummodo diligebam: obligatus ei nihil eram, nec enim acciderat mihi opus esse, & ille mihi debebat, quod non defueram ejus periculis. Nunc tanto sum devinctus ejus beneficio, quod & antea in rebus & in hoc tempore in salute mea cumulatissime mihi satis fecit, ut nemini plus debeam. Qua in re gratulor tibi ita vehementer, ut te quoque mihi gratulari, quam gratias agere malim. Alterum non omnino desidero, alterum verè facere poteris. Quod reliquum est, quando tibi virtus & dignitas tua redditum ad tuos aperuit, est tuae sapientiae magnitudinisque animi, quid amiseris, oblivisti, quid recuperaveris, cogitare. Vives cum tuis, vives nobiscum. Plus acquilivisti dignitatis, quam amisisti rei familiaris, quae tamen ipsa esset jucundior, si ulla esset Resp.

Nestorius noster familiaris ad me scripsit, te mihi maximas gratias agere. Haec praedicatio tua mihi valde grata est, eaque te uti facile patior cum apud alios, tum me hercule apud Syronem nostrum amicum. Quae enim facimus, ea prudentissimo cuique maxime probata esse volumus. Te cupio videre quam primam. Vale.

M. T. C. TREBATIO S. P. D.

^{43.} *Fam. lib. 7. Epist. 14.*

Chrysippus Vettius, Cyri architecti libertus, fecit, ut te non immemorem putarem mei salutem enim mihi verbis tuis nuntiavit. Valde jam latus es, qui gravare litteras ad me dare, homini praesertim prope domestico. Quod si scribere oblitus es, minus multae jam te advocato causae cadent. Sin nostri oblitus es, dabo operam, ut istuc veniam, antequam plane ex animo tuo effluam. Sin aestivorum timor te debilitat, aliquid excogita, ut fecisti de Britannia. Illud quidem perlibenter audivi ex eodem Chrysippo, te esse Caesaris familiarem. Sed me hercule mallet, id quod erat aequius, de tuis rebus ex tuis litteris, quam sapillime cognoscere. Quod certe ita fieret, si tu maluisses benevolentiae, quam litium jura perdiscere. Sed haec joci sumus & tuo more, & non nihil etiam nostro. Te valde amamus, nosque a te amari tum volumus, etiam confidimus. Vale.

M. T. C. CASSIO S. P. D.

^{44.} *Fam. lib. 12. Epist. 8.*

Scelus affinis tui Lepidi, summamque levitatem & inconstantiam, ex actis, quae ad te mitti certo scio, cognoscere te arbitror. Itaque nos confecto bello, ut arbitramur, renovatum bellum gerimus, spemque omnem in D. Bruto & Planco habemus. Si verum quaeris, in te, & in meo Bruto, non solum ad te praesens praesugium, si (quod nolim) adversi quid acciderit, sed etiam ad con-

705/2 = *prove 5 stid*
in omnia
dele cerura

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.19j)

firmationem perpetuae libertatis. Nos hic de Dolabella
audiebamus, quae velimus: sed certos autores non habe-
bamus. Te quidem magnum hominem & praesenti ju-
dicio, & reliqui temporis expectatione scito esse. Hoc
tibi proposito fac ut ad summa contendas. Nihil est tan-
tum, quod non populus Romanus a te perfici, atque ob-
tineri posse judicet, Vale.

M.T.C. LEPIDO S.P.D.

^{45.} *Fam. lib. 10. Epist. 27.*
Quod mihi pro mea summa erga te benevolentia ma-
gnae curae est, ut quam amplissimam dignitate sis, mo-
leste tuli, te Senatui gratias non egisse, cum esses ab eo or-
dine ornatus summis honoribus. Pacis inter civeis con-
ciliandae te cupidum esse laetor. Pacem eam si a servitute
se jungis, consules & Reipublicae, & dignitati tuae. Sin
ista pax perditum hominem in possessionem impotentissi-
mi dominatus restitutura est: hoc animo scio esse omnes
sanos, ut mortem, servituti anteponant. Itaque sapien-
tius meo quidem iudicio facies, si te in istam pacificatio-
nem non interpones, quae neque Senatui, neque populo,
neque cuiquam bono probatur. Sed haec audies ex aliis,
aut certior fies litteris. Tu pro tua prudentia quid opti-
mum factu sit, videbis, Vale.

M. T. C. PLANC. IMP. CONS. DES. S. P. D.

^{46.} *Fam. lib. 10. Epist. 27.*
Meum studium honori tuo non defuisset pro necessi-
tudine nostra, si aut tuto in Senatum, aut honeste
venire potuissem. Sed nec sine periculo quisquam libe-
re de Republica sentiens, versari potest in summa impu-
nitate gladiatorum: nec nostrae dignitatis videtur esse, ibi
sententiam de Republica dicere, ubi me & melius & pro-
pius audiant armati, quam Senatores. Quapropter in
privatis rebus nullum neque officium, neque studium
meum desiderabis: nec in publicis quidem, si quid erit,
is

705/2 = *Prove 5 stid*
dele ceruram

in quo me interesse necesse sit, unquam deero, ne cum pe-
riculo quidem meo, dignitati tuae nihilominus, ut ego
absim, confici possunt, peto a te mei rationem habere ve-
lis, & salutis, & dignitatis meae, Vale.

M.T.C. PAPHRO PÆTO S.P.D.

^{47.} *Fam. lib. 9. Epist. 19.*
Tamen a malitia non discedis: tenuiculo apparatu si-
gnificas Balbum fuisse contentum. Hoc videris dice-
re. Cum Reges tam sint continentes multo magis consu-
lares esse oportere. Nescis me ab illo omnia expiscatum?
recte enim a porta domum meam venisse. Neque hoc ad-
miror, quod non ad tuam potius, sed illud quod nec ad
suam. Ego autem tribus primis verbis, quid noster Petus?
At ille admiratus, nusquam se unquam libentius: Hoc
si verbis assecutus es, aureis ad te afferam non minus ele-
gantes. Si autem obsonio peto a te, ne plures esse Bal-
bos, quam disertos putes. Me quotidie aliud ex alio im-
pedit. Sed si me expediero ut in ista loca venire possim,
non committam, ut te sero a me certio rem factum putes,
Vale.

C. TREBONIUS M. T. CIG. S. P. D.

^{48.} *Fam. lib. 12. Epist. 16.*
Si vales, bene est, ego quidem valeo. Athenas veni ad
XI. Calend. Junii, atque ibi quod maxime optabam,
vidi filium tuum deditum optimis studiis, summaque
modestiae fama. Qua ex re, quantam voluptatem coepe-
rim, scire poteris etiam me tacente. Non enim nescis
quantum te faciam, & quam pro nostro veterrimo, verissi-
moque amore omnibus tuis etiam minimis commodis
non modo tanto bono gaudeam. Noli putare mi Cice-
ro, me hoc auribus tuis dare. Nihil adolescente tuo at-
que adeo nostro (nihil enim mihi a te potest esse sejun-
ctum) aut amabilius omnibus iis, qui Athenis sunt, est,
aut studiosius earum artium, quas tu maxime amas, hoc
est

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

705/2 = *privè 5 sthè*
dele ceruran

est optimarum. Itaque tibi quod verè facere possum, libenter quoque gratulor, nec minus etiam nobis, quod etiam, quem necesse erat diligere, qualiscunque esset talem habemus, ut libenter quoque diligamus. Qui cum mihi in sermone iniecisset se velle Asiam visere, non modo invitatus, sed etiam rogatus est à me, ut id potissimum nobis obtinentibus provinciam faceret. Cui nos & charitate & amore tuum officium præstituros non debes dubitare. Illud quoque erit nobis curæ, ut Cratippus una cum eo sit, ne putes in Asia feriatum illum ab iis studiis, in qua tua cohortatione incitatur, futurum. Nam illum paratum ut video, & ingressum pleno gradu cohortari non intermittemus, quo indices longius discendo, exercendoque se, procedat. Vos quid egeritis in Republica, cum has litteras dabam, non sciebam. Audiebam quædam turbulenta, quæ scilicet cupio esse falsa, ut aliquando otiosa libertate fruamur, quod vel minime adhuc mihi contigit. Ego tamen nactus in navigatione nostra pusillum laxamenti, concinavi tibi munusculum ex instituto meo, & dictum, cum magno nostro honore à te dictum, conclusi, & tibi infra subscripsi. In quibus versiculis si tibi quibusdam verbis *Ἐδύπον μόνεσπε* videbor, turpitudine personæ ejus in quam liberius invehimur, nos vindicabit. Ignosces etiam iracundiæ nostræ, quæ iusta est; in ejusmodi & homines, & cives. Deinde, quid magis huic Lucilio licuerit assumere libertatis, quam nobis cum etiam si odio pari fuerit in eos quos læsit, tamen certe non magis dignos habuerit, in quos tanta libertate verborum incurret. Tu sicut mihi pollicitus es, adjunges me quamprimum ad tuos sermones. Quamquam illud non dubito, quin si quid de interitu Cæsaris scribas, non patiaris me minimam partem, & rei & amoris tui ferre. Vale, & matrem meosque tibi commendatos habe VIII. Calend. Junias, Athenis.

M. T. C. CURIONI S. P. D.

49.

Fam. lib. 7. Epist. 32.

Faci-

Facile perspexi ex litteris tuis, quod semper studui, & me à te plurimi fieri, & te intelligere, quam mihi charus esses. Quod quando uterque nostrum consecutus est, reliquum est, ut officiis certemus inter nos, quibus æquo animo vel vincam te, vel vincam abs te. Ad Acilium non fuisse necesse meas dari litteras, facile patior. Sulpitii tibi opera, intelligo ex tuis litteris, non multum opus fuisse, propter res tuas ita contractas, ut quemadmodum scribis, nec caput, nec pedes: Equidem vellem ut pedes haberent, ut aliquando redires. Vides enim exaruisse jam veterem urbanitatem, ut Pompejus noster suo jure posset dicere, nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam Attricam. Ergo is tibi nos ei succedimus. Veni igitur quæso, ne tantum semen urbanitatis una cum Repub. intereat. Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

50.

Fam. lib. 13. Epist. 33.

In Halesina civitate tam lauta, quam nobili, conjunctissimos habeo, & hospitio & familiaritate, M. & Glodios, Archagatum & Philonem. Sed vereor, ne quia complures tibi præcipue commendo: exequare videar ambitione quadam commendationes meas: quâquam, à te quidem cumulate satis fit & mihi & meis omnibus. Sed velim sic existimes, hanc familiam, & hos mihi maxime esse conjunctos vetustate, officiis, benevolentia: Quamobrem peto à te majorem in modum, ut his omnibus in rebus, quantum tua dignitas, fidesque patiatur, commodes. Id si feceris, erit mihi vehementissime gratum, Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

51.

Fam. lib. 15. Epist. 34.

Neo Otacilio Nasone utor familiarissime, ita profusus, ut illius ordinis nullo familiarius. Nam & hu-

B 4

mani-

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

manitate ejus, & probitate in consuetudine quotidiana magnopere delector. Nihil jam opus est expectare te, quibus cum verbis tibi commendem, quo sic utor ut scripsi. Habes is in Provincia tua negotia, quæ procurant liberti Hilarius, Antigonus, Demonstratus quos tibi negotiaque omnia Nasonis non secus commendo ac si mea essent Gratissimum mihi feceris, si intellexero, hanc commendationem magnum apud se pondus habuisse, Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

52. Fam. Lib. 13, Epist. 35.

A Vitum mihi hospitium est cum Lyfone, Lysonis filio Lyberano, valdeque ab eo observor: cognovique dignum & patre & avo. Est enim nobilissima familia. Quapropter commendo tibi majorem in modum rem domumque ejus, magnoque opere abs te peto, cures, ut is intelligat, meam commendationem maximo sibi apud te & adjumento, & ornamento fuisse, Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

53. Fam. lib. 13, Epist. 56.

C Ajus Avianus Philoxenus, antiquus est hospes meus, & præter hospitium, valde etiam familiaris: quem Cæsar meo beneficio in Novocomenseis retulit. Nomen autem Aviani consecutus est, quod homine nullo plus est usus, quam Fabio Aviano meo (quemadmodum te scire arbitror) familiarissimo. Quæ ego omnia collegi, ut intelligeres, non vulgarem esse commendationem hanc meam. Peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod sine molestia tua facere possis ei commendes, habeasque in numero tuorum, perficiasque, ut intelligat has litteras meas magno sibi usui fuisse, erit id mihi majorem in modum gratum, Vale.

M. T. C.

705/2 = ^{prove 5 strica} ~~in~~ ^{omacium} ~~dele~~ ^{ceruram}

M. T. C. CN. PLANCO IMP. S. P. D.

54. Fam. lib. 10, Epist. 13.

U T primum potestas data est augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermisi in te ornando, quod positum esset aut in præmio virtutis, aut in honore verborum. Id ex ipso Senatus consulto poteris cognoscere. Ita enim est perscriptum, ut à me descriptio dicta sententia sit: quam Senatus frequens secutus est, summo studio, magnoque consensu. Ego quanquam ex tuis litteris, quas mihi misisti perspexeram te, te magis iudicio bonorum, quam insignibus gloriæ delectari: tamen considerandum nobis existimavi, etiam si tu nihil postulares, quantum tibi à Rep. deberetur. Tu contexes extrema cum primis. Qui enim M. Antonium oppresserit is bellum confecerit. Itaque Homerus non Ajacem, nec Achillem: sed Ulysssem appellavit *πολιπροσθεν*.

M. T. C. CASSIO S. P. C.

55. Fam. lib. 12, Epist. 7.

Q ui status rerum fuerit tum, cum has litteras dedi, scire poteris ex C. Titio Strabone, viro bono, & optimè de Rep. sentiente. Nam quid dicam cupidissimo tui, qui domo & fortunis relictis, ad te potissimum profectus sit? Itaque enim tibi nè commendo quidem: adventus ipsius ad te fatis eum commendabit. Tu velim sic existimes, tibi que persuadeat omne perfugium bonorum in te, & Bruto esse positum si (quod nolim) adversi quid acciderit res, cum hæc scribebam, erat in extremum deducta discrimen: Brutus enim Mutinæ vix jam sustinebat. Qui si conservatus erit, vicinus: sin (quod Dii omen avertant) oppressus tibi erit, omnis hominum cursus est ad vos. Proinde fac tantum animum habeas tantumque apparatus, quanto opus est ad universam Rempub. recuperandam, Vale.

B5

M. T. C.

Régi nyjomszatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.19.1)

M. T. C. CORNIFICIO COLLEGÆ S. P. D.

56. Fam. lib. 12. Epist. 17.

GRata est mihi vehementer memoria nostræ tuæ, quam significasti litteris: quam ut conserves non quod de tua constantia dubitem, sed quia mos est ita rogandi, rogo. Ex Syria nobis tumultuosiora quædam nunciata sunt: quæ quia tibi sunt propiora, quam nobis, tuâ me causa magis monent, quam mea. Romæ summum ocium est: sed ita, ut malis salubre aliquod, & honestum negotium, quod spero fore: quia video id curæ esse Cæsari. Me scito, dum tu absis, quasi occasionem quandam & licentiam nactum scribere audaciùs, & cætera quidem fortasse, quæ etiam tu concederes. Sed proxime scripsi de optimo genere dicendi à quo sæpe suspicatus sum te à iudicio nostro, sic scilicet, ut doctum hominem, à non indocto paululum diffidere. Huic tu libro maximè velim ex animo, si minus gratiæ causa suffragere. Dicam tuis, ut eum si velint, describant, teque mittant. Puto enim e iam, si rem minus probabis, tamen in ista solitudine quicquid à me profectum sit, iucundum tibi fore. Quod mihi existimationem tuam, dignitatemque commendas, facis tu quidem omnium more. Sed velim sic existimes me, cum amori, quem inter nos mutuum esse intelligam, plurimum tribuam: tum de summo ingenio, & de optimis tuis studiis, & de spe amplissimæ dignitatis ita iudicare, ut neminem tibi anteponom, comparem paucos, Vale.

M. T. C. Q. U. TREMO PROC. S. P. D.

57. Fam. lib. 13. Epist. 55.

Cum mihi multa grata sunt, quæ tu adductus mea commendatione fecisti, tum imprimis, quod M. Marcilium amici atque interpretis mei filium, liberalissimè tractavisti. Venit autem Laodiceam, & tibi apud me, mihique propter te, grâtiâs maximas egit. Quare quod reliquum

705/2 = 352.5
Præ 5. hda
in omniâ
dele ceruere

quum est, à te peto, quando apud gratos homines beneficium ponis, ut eo libentius his commendes operamque des, quoad fides tua patietur, ut locus adolescentis re non fiat. Ego cum antea studiose commendabam Marcilium, tum multò nunc studiofius, quod in longa apparitione singularem, & propè incredibilem patris Marcilii fidem, abstinentiam, modestiamque cognovi. Vale.

LIBER II.

MARCUS TULLIUS CICERO

T. P. ATTICO S. P. D.

1. Att. lib. 3. Epist. 27.

EX tuis litteris, & ex re ipsa, nos funditus perisse video. Te oro, ut quibus in rebus mei tuis indigebunt, nostris miseris ne desis. Ego te, ut scribis, citò videbo. Plura non scribo. Cura ut valeas.

M. T. C. ATTICO S. P. D.

2. Att. lib. 3. Epist. 21.

Triginta dies erant, ipsi cum dabam has litteras, per quos nullas à vobis acceperam. Mihi autem erat in animo iam, ut antea ad te scripsi, ire in Epeirum, & ibi omnem casum potissimùm expectare. Te oro, ut si quid erit, quod perspicias, quamcunque in partem, quam plenissimè ad me scribas: & meo nomine ut scribis litteras. quibus putabis opus esse, ut des, Vale. V. Calend. Novemb.

M. T. C

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

3. Att. lib. 3. Epist. 22.

Ego quod per Thessaloniam si item in Epeirum, per diu nihil eram auditurus, & quod mei studiosos habeo Dyrrachinos ad eos perrexi, cum illa superiora Thessalonica scripsissem. Inde cum ad te me convertam faciam ut scias, tuque ad me velim omnia quam diligentissime, eujusmodi sunt, scribas. Ego jam autrem, aut ne spem quidem exspecto, Vale. VI. Calend. Decemb. Dyrrachii.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

4. Att. lib. 3. Epist. 4.

Cum antea maxime nostra interesse arbitrabar, te esse nobiscum: tum vero, ut legi rogationem intellexi ad iter, quod constitui, nil mihi optatius cadere posse, quam ut me quamprimum consequere: ut cum ex Italia profecti essemus, sive per Epeirum iter esset faciendum tuo tuorumque praesidio uteremur: sive aliud quid agendum esset certum consilium de tua sententia capere possemus. Quamobrem te oro des operam, ut me statim consequere. Facilius potes, quoniam de provincia Macedonia perlata lex est. Pluribus verbis tecum agerem, nisi pro me apud te res ipsa loqueretur, Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

5. Att. lib. 3. Epist. 2.

Itineris nostri causa fuit, quod non habebam locum, ubi pro meo jure diutius esse possem, quam in fundo Sicea: praesertim nondum rogatione correcta, & simul intelligebam, ex eo loco si iter haberem, posse me Brundisium referre: sine te autem non esse nobis illas partes tenendas propter Antonium. Nunc ut ad te antea scripsisti

705/2 = ^{prole 5 rha} ~~dele cerura~~

psisti ad nos veneris, consilium totius rei capiemus. Iter esse molestum scio: sed tota calamitas omnes molestias habet. Plura scribere non possum, ita sum animo percussus & abjecto. Cura ut valeas. Dat. VI. Id. Aprilis, Naryei Locridis.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

6. Att. lib. 3. Epist. 1.

utinam illum diem videam, cum tibi agam gratias, quod me vivere coegisti. Adhuc equidem valde me poenitet: sed te oro, ut ad me Vibonem statim venias, quo ego multis de causis converti iter mecum. Sed eo si veneris de toto itinere, ac fuga mea consilium capere potero. Si id non feceris, mirabor. Sed confido te esse omnino facturum, Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

7. Att. lib. 3. Epist. 5.

Terentia tibi & saepe & maximas gratias agit: id est mihi gratissimum. Ego enim vivo miserrimus & maximo dolore conficior. Ad te quid scribam nescio. Si enim es Romae, jam me assequi non potes: sin es in via, cum eris me assecutus, coram agemus, quae erunt agenda. Tantum te oro ut quantum me ipsum semper amasti, eodem amore sis, ego enim idem sum. Inimici mei mea mihi non me ipsum ademerunt. Cura ut valeas, VIII. Id. April. Thurii.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

8. Att. lib. 3. Epist. 6.

Non fuerat mihi dubium, quin te Tarenti, aut Brundisi visurus essem: idque ad multa pertinuit meis, & ut in Epeiro consisteremus, & de reliquis rebus tuo consilio uteremur. Quoniam id non contigit, erit hoc

quod

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

quoque in magno numero nostrorum maiorum. Nobis iter est in Asiam, maxime Cizicum. Tibi meos commendo: me vix miserèque sustento, Vale. Dat. XIV. Calend. Maij Tarenti.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

9. Att. lib. 3. Epist. 25.

Post tuum à me discessum litteræ mihi Roma allatæ sunt, ex quibus prospicio, nobis in hac calamitate tabescendum esse. Neque enim (sed bonam in partem accipies) si ulla spes salutis nostræ subesset: pro tuo amore in me hoc tempore discessisses. Sed ne ingrati, aut ne omnia velle nobiscum una interire, videamur: hoc omitto. Illud abs te peto, des operam, illud quod mihi affirmavisti, ut te ante Calend. Januarii, ubicunque erimus, listas. Vale.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

10. Att. lib. 3. Epist. 16.

Totum iter mihi incertum facit expectatio litterarum tuarum Calend. Sex datarum, non aliud aliquid. Si spes erit Epeirum, sin minus Cyzicum, aut aliud quid sequemur. Tuæ quidem litteræ, quo sæpius à me leguntur, hoc spem faciunt mihi minorem, * quam lætæ sunt: tum id quod attrulerunt ad spem, infirmant: ut facile appareat te consolationi servire, & veritati. Idque te rogo planè, ut ad me, quæ scis, ut erunt, quæ putabis, ita scribas.

* Atii. Quare cum lætæ sunt, tum. Vel: quod cum lætæ sunt, tum. Vel: quam cum lætæ sunt, tum.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

11. Att. lib. 3. Epist. 18.

Expectationem nobis non parvam attuleras cum scripseras, Varronem tibi pro amicitia confirmasse, causam

705/2 = proe 5 hnd
in omnia
dele ceruere

sam nostrum Pompeium certe suscepturum & simul ac à Cæsare ei litteræ, quas expectaret, remissæ essent, auctoritatem etiam daturum. Utrum id nihil fuit? an adversatæ sunt Cæsaris litteræ? an est aliquid in spe? Etiam illud scripseras, eundem secundum comitia dixisse, Fac si vides quantis in malis jaceam, & si putas esse, humanitatis tuæ, me fac de tota causa nostra certiozem. Nam Q. Frater, homo mirus, qui me tam valde amat, omnia mittit spei plena, metuens (credo) defectionem animi mei. Tuæ autem litteræ sunt variæ. Neque enim me desperare vis, nec temere sperare. Fac obsecro, ut omnia, quæ à te prospici possunt, sciamus, Vale.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

12. Att. lib. 3. Epist. 11.

Me & tuæ litteræ, & quidam boni nuncii, non optimis tamen auctoribus, & expectatio vestrarum litterarum, & quod tibi ita placuerat, adhuc Thessalonicæ tenebant. Si accepero litteras quæ expecto si spes erit ea, quæ rumoribus afferebatur, ad te me conferam: si non erit, faciam te certiozem quid egerim. Tu me, ut tacis, operâ consilio, gratia jua. Consolari jam delino, objurgare vero noli. Quod cum facis tum ego tuum amorem & dolorem desidero, quem ita affectum meæ ærumnæ esse arbitror, ut reipsum consolari nemo possit. Quintum fratrem optimum humanissimumque sustenta. Ad me, obsecro te, ut omnia certa perscribas, Vale. Dat. IV. Calend. Quint.

M.T.P. T.P. ATTICO. S.P.D.

13. Att. lib. 3. Epist. 4.

Miseriæ nostræ potius velim, quam inconstantia tribuas, quod à Vibone, quo te arcessebamus, subito discessimus. Allata est enim nobis rogatio de pernicie mea, in qua quod confectum esse audieramus, erat hujusmo-

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

jusmodi, ut mihi ultra quadraginta millia liceret esse. Illo cum pervenire non liceret, statim inter Brundusium versus contuli, ante diem rogationis: ne & Sicca, apud quem erant, periret, & quod, Meliæ esse non liceret. Nunc tu propera, ut nos consequare, si modo recipiemur. Adhuc invitamur benigne: sed quod superest timemus. Me mi Pomponi valde pœnitet vivere: qua in re apud me tu plurimum valuisti. Sed hæc coram. Fac modo venias, Vale.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

14. Att. lib. 1. Epist. 15.

ASiam Quinto suavissimo fratri obtigisse audisti. Non enim dubito, quin celerius tibi hoc rumor, quam ulius nostrum litteræ nuntiarint. Nunc, quoniam & laudis avidissimi semper fuimus, & præter cæteros Φιλέλληνες & sumus & habemur, & multorum odia, atque inimicitias Reipub. causa suscepimus: παντοίης ἀρετῆς μιμησκειο: curaque & effice, ut ab omnibus & laudemur, & amemur. His de rebus plura ad te in ea epistola scribam, quam ipsi Quinto dabo. Tu velim me certiolem facias, quid de meis mandatis egerit, atque etiam, quid de tuo negotio. Nam ut Brundusium profectus es, nullæ mihi abs te sunt redditæ litteræ. Valde aveo scire quid agas. Ibid. Martiis, Vale.

15. M.T.C. T.P. ATTICO. S.P.D.

VOlo ames constantiam meam. Ludos Antii spectare non placet. Est enim ἰποπόλικον, cum velim vitare omnium deliciarum suspicionem, repente ἀναφαίνεσθαι, non solum deliciatè peregrinantem. Quare usque ad Non. Majas te in Formiano expectabo. Nunc fac ut sciam, quo die te visuri sumus. Ab Appii foro, hora quarta dederam, aliam paulò ante à tribus Tabernis, Vale.

M. T. C.

M. T. P. T. P. ATTICO. S. P. D.

16. Att. lib. 2. Epist. 11.

Narro tibi planè relegatus mihi videor, posteaquam in Formiano sum. Dies enim nullus erat Antii cum essem, quo die non meliùs scirem Romæ quid ageretur, quam ii qui erant Romæ. Etenim litteræ tuæ non solum quid Romæ, sed etiam quid in Rep. neque solum quid fieret, verùm etiam quid futurum esset, indicabant. Nunc nisi quid ex prætereunte viatore exceptum est, scire nihil possumus. Quare quanquam jam te ipsum expecto, tamen isti puero, quem ad me statim jussi recurrere, da ponderosam aliquam epistolam, plenam omnium non modo actorum, sed etiam opinionum tuarum, ac diem, quo Româ sis exiturus cura ut sciam. Nos in Formiano esse volumus usque ad pridie Non. Majas: eò si ante eam diem non veneris, Romæ te fortasse videbo. Nam Arpinum quid ego te invitem? τρηχῆ ἀλλὰ γὰρ τῆ κορυφῆσφ, εἶποι ἐγὼ γε ἠγῶνις δὴ δυναμαὶ γλυπερώτερον ἀλλιδέσθ. Hæc igitur. Cura ut valeas.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

17. Att. lib. 3. Epist. 14.

Quòd ad te scripseram me in Epeiro futurum: posteaquam extenuari spera nostram & evanescere vidi, mutavi consilium, nec me Thessalonicâ commovi, ubi esse constitueram, quoad aliquid ad me de eo scriberes, quod proximis litteris scripseras fore, uti secundum comitia aliquid de nobis in Senatu ageretur: id tibi Pompejum dixisse. Quà de re quoniam comitia habita sunt, tuque nil ad me scribis. Perinde habeo: ac si scripisses, nihil esse: meque temporis non longinqui spe ductum esse molestè feram. Quem autem motum te videre scripseras, qui nobis utilis fore videretur, eum nuntiant, qui veniunt, nullum fore. In Tr. Pl. Desi, reliqua spes est.

Regi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

est: quam si expectare, non erit quod putes me causæ meæ ac voluntati meorum defuisse. Quod sæpè accusas, cur hunc meum casum tam graviter feram, debes ignoscere, cum ita me afflictum videas, ut neminem unquam nec videris nec audieris. Nam quod scribis, te audire, me etiam mentis errore ex dolore affici, mihi verò mens integra est. Atque utinam jam in periculo esset, cum ego iis, quibus salutem meam charissimam esse arbitrabar, inimicissimis, crudelissimisque usus sum, qui ut me paulum inclinare timore viderunt, sic impulerunt, ut omni suo scelere & perfidia abuterentur ad exitum meum. Nunc quoniam jam est Cyzicum nobis eundum, quo rariùs ad me litteræ perferuntur, hoc velim diligentius omnia quæ putaris me scire opus esse, perscribas. Quintum fratrem meum fac diligas, quem si ego miser in columen relinquo, non me totum perissem arbitrabor, Vale. Non, Sextil.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

18. Att. lib. 3. Epist. 13.

EX tuis litteris plenus sum expectatione de Pompejo, quidnam de nobis velit, ut ostendat Comitia enim credo esse habita, quibus absolutis scriptis, illi placuisse agi de nobis. Si tibi stultus esse videor, quid sperem, facio tuo jussu, & si scio de iis epistolis me potius, & meas spes solitum esse remorari. Nunc velim mihi planè perscribas, quid videas. Scio nos nostris multis peccatis in hanc ærumnam incidisse, ea si qui casus ex parte correxerint minus molestè feremus nos vixisse, & adhuc vivere. Ego propter viæ celebritatem & quotidianam expectationem rerum novarum non commovi me adhuc Thessalonica: sed jam extrudimur, non à Planco (navis quidem retinet) verum ab ipso loco minimè apposito, ad tolerandam in tanto luctu calamitatem. In Epeirum igitur, ut scripseram, non ivi, quod subito mihi adversi nuntii venerant, & litteræ, quare nihil erat necesse, quam proximè Italicè esse.

705/2 = ^{prope 5-tes} ~~in omnia~~
dele ceruere

esse. Hinc si aliquid à Comitibus audierimus, nos in Asia convertemus: neque adhuc stabat, quo potissimum, sed scies, Vale, XII. Calend. Sex. Thessalonicae.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

19. Att. lib. 4. Epist. 14.

VESTORIUS noster me per litteras facit certiores, te Romæ ad VIII. Idus Maii putare profectum esse tardiùs, quam dixerat: quod minùs voluisses, etsi jam melius; vales, vehementer gaudeo. Velim domum ad tuos scribas, ut mihi libri tui pateant, non secus, ac si ipse adesses, cum cæteris Varronis. Est enim mihi utendum quibusdam rebus ex iis libris ad eos, quos in manibus habeo: quos ut spero, tibi valde probabo: Velim, si quid forte novi habes, maximè à Quinto fratre, deinde à Cæsare, & si quid forte de Comitibus, de Rep. forte (soles enim tu hæc festinè odorari) conscribas ad me, si nihil habebis; tamen scribas aliquid. Nunquam enim mihi tua epistola, aut in tempestiva, aut loquax visa est. Maximè autem rogo, rebus tuis, totoque itinere ex sententia confecto, nos quam primùm revisas. Dionysium jube salvere. Cura ut valeas.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

20. Att. lib. 5. Epist. 2.

AD Sextum Iduum Maij veni in Trebulanum ad Pontum, ibi mihi tuæ litteræ binæ redditæ sunt tertio abs te die. Eodem autem e Pompejano Philotimo dederam ad te litteras, nec vero nunc erat iane quid scriberem: Qui de Repub. rumores scribe quaeso. In oppidis enim summum video timorem, sed multa inania. Quid de iis cogites, & quando scire velim. Ad quas litteras tibi referibi velis, nescio. Nullas enim adhuc acceperam, præter quæ mihi binæ semel in Trebulano redditæ sunt,

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

705/2 = *pro 5 hnd*
in oratione
dele ceruere

sunt, quarum alteræ dictum Pub. Licinii habebant (eram autem Non. Majis datæ) alteræ rescriptæ ad meas Minturnenses. Quàm vereor, nè quid fuerit *σπρδαίστερον* in iis, quas non accepi, quibus rescribere vis. Apud Lentulum ponam te in gratiam. Dionysius nobis cordi est. Nicanor tuus operam dat mihi egregiam. Jam deest quid scribam, & licet ^{*} beneverti; cogitabam hoc de nostra continentia & diligentia esse satis. Facimus satis. L. Pont. Ex Trebulano ad IV. Idus Maji, Vale.

* Alii, Jam deest quid scribam, & licet Beneventi cogitabam, &c. Nihil est amplius quid scribam, & Beneventi poterò scribere. Quid verò ad meam continentiam pertinet, puta hoc satis esse, qui L. Pontio, quamvis amico, pro hospitio satifaciam.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

21. Att. lib. 5. Epist. 8.

Tarentum veni ad XV. Calend. Jun. quòd Pontinum statueram expectare. Commodissimum duxi dies eos, quoad ille veniret, cum Pompejo consumere: eoquè magis, quòd ei gratum esse videbam. Quin etiam à me petierat, ut secum, & apud se essem quotidie, quod concessi libenter: multos enim ejus præclaros de Repub. sermones accipiam: instruar etiam consiliis idoneis ad hoc nostrum negotium. Sed ad te brevior jam inscribendo incipio fieri: dubitans Romæ ne sis, an jam profectus: quod tamen quoad ignorabo, scribam aliquid potiùs, quàm committam, ut tibi cum possunt reddi à me litteræ non reddantur. Nec tamen jam habeo quid aut mandem tibi, aut narrem. Mundavi omnia quidem, ut vel polliceris, exhauries: narrabo cum aliquid habebo novi. Illud tamen non desidero, dum adeste putabo, de Cæsaris nomine rogare, ut confectum relinquant. Avidè expecto tuas litteras, & maxime, ut noverim tempus profectionis tuæ, Vale.

M. T. C.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

22. Att. lib. 7. Epist. 4.

Dionysium flagrantem desiderio tui, mihi ad te, nec me Hercule æquo animo, sed fuit concedendum. Quem quidem cognovi cum doctum (quod mihi jam antè erat notum) tum sanctum, plenum officii, studiosum etiam meæ laudis, frugi hominem, ac, ne libertinum laudare videar, planè virum bonum. Pompejum vidi III. Idus Decemb. fuimus unâ horas duas fortasse magnâ lætitiâ mihi visus est affici meo adventu: de triumpho hortari, suscipere partes suas: monere, ne ante in senatum accederem, quàm rem consecissem, de dicendis sententiis aliquem Tribunum alienarem. Quid quæris? in hoc judicio & officio sermonis nihil potuit esse prolixius. De Repub. autem ita mecum locutus est, quasi non dubium bellum haberemus: nihil ad spem concordie. Planè illum ab se alienatum cum antea intelligeret, tum verò proximè judicasse. Venisse Hircium à Cæsare, qui esset illi familiarissimus, ad te non accessisse. Et cum ille ad VIII. Idus Decemb. vesperi venisset, Balbus de tota re constituisset, ad VII. Idum ad Scipionem ante lucem venisse, multa de nocte profectum esse ad Cæsarem, hoc illi *τεκμηρίωδες* videbatur esse alienationis. Quid multa? nihil me aliud consolatur, nisi quod illum, cui etiam inimici alterum consolatum, fortunâ summam potentiam dederat, non arbitror fore tam amantem, ut hæc in discrimen adducat. Quod si ruere cœperit, ne ego multa timeo, quæ non audeo scribere, sed ut nunc est, ad III. Non. Jan. ad urbem cogito, Vale.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

23. Fam. lib. 7. Epist. 6.

Planè deest quod ad te scribam, nota omnia tibi sunt, nec ipse habeo à te quid expectem. Tantum igitur

C. 3. no-

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

nostrum illud solenne servemus, ut ne quem isthuc eun-
tem sine litteris dimittamus. De Rep. valde timeo, nec
adhuc ferre inveni, quod non concedendum putarem Cae-
sari quod postularet potius, quam depugnandum. Est
illa quidem impudens postulatio opinione valentior. Cur
autem nunc primum ei restamus? *ὅτι γὰρ εἰς τὸδε λαίτῳν*
ἐποίητο κακόν, quam cum quinquennium prorogabamus,
aut cum absentis ratio haberetur ferebamus. Nisi forte
haec illi tum arma dedimus, ut nunc cum bene parato pu-
gnaremus. Dices quid tu igitur sensurus es? Non idem,
quod dicturus. Sentiam enim omnia facienda, ne armis
decertetur: dicam idem quod Pompejus, neque id faciam
humili animo. Sed rursus hoc permagnam Reip. malum
est, & quodammodo mihi praeter ceteros. Nunc rectum,
me in tantis rebus a Pompejo dissidere, Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO. S. P. D.

24. Att. lib. 7. Epist. 10.

Subito consilium coepi, ut ante quam luceret, exirem,
ne qui conspectus fieret, aut sermo, lictoribus praesertim
laureatis. Dereliquo neque Hercule quid agam, nec actur-
us quid sim, scio: ita sum perturbatus temeritate nostri
amentissimi consilii. Tibi vero quid suadeam, cujus ipse
consilium exspecto. Cneus noster quid consilii ceperit ca-
piatve nescio: adhuc in oppidis coarctatus, sed stupent
omnes. Si in Italia consistat erimus una, sin cedes, & con-
silio res est. Adhuc certe (nisi ego insano) stulte omnia
& incaute. Tu quaeso ad me crebro scribe, vel quod in
buccam venerit, Vale.

† Alii, consilii res est, adhuc incerti. Nisi, &c. omissa
parenthesi, incaute agi iudicio.

M. T. C.

705/2 = *Prve 5 vhd*
dele ceruian

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

25. Att. lib. 7. Epist. 18.

Nihil habeo quod ad te scribam: quin etiam eam epi-
stolam, quam eram elucubratus, ad te non dedi: Erat
enim plena spei bonae, quod & concionis voluntatem au-
dieram, & illum conditionibus usurum putabam, prae-
ferum suis. Ecce tibi IV. Nonas Feb. mane accepi litteras
tuas. Philotimi, Furnii Curionis ad Furrium: quibus ir-
ridet L. Caesaris legationem, Planè oppressi videmur, nec
quid consilii capiam, scio, nec me Hercule de me laboro,
de pueris quid agam non habeo, Capuam tamen profici-
scebar haec scribens, quo facilius de Pompeii rebus cogno-
scerem. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

26. Att. lib. 6. Epist. 19.

Revi loquentem me jam tempus ipsum facit, pacem
enim desperavi. Bellum nostri nullum administrant.
Cave enim putes, quicquam esse minoris his Coss. quo-
rum ego spe audiendi aliquid & cognoscenda nostri ap-
paratus maximo imbri Capuam veni, pridie Nonas, ut
eram iussus. Illi autem nondum venerant, sed erant ven-
turi, inanes, imparati, C. autem Luceria dicebatur esse,
& adire cohortes Legionum vicinarum non firmissima-
rum. At illum ruere nuntiant: & jam jamque adesse,
non ut manum conferat, (qui cum enim) sed ut fugam
intercludat. Ego autem in Italia *non enim* nec
te id consulo: sin extra, quid ago? ad manendum hy-
ems: lictores improvidi, & negligentes Duces: ad fu-
gam hortatur amicitia Cnei, causa honorum, turpitude
conjungendi cum Tyranno. Qui quidem incertum est,
Phalorim ne an Pisistratum sit imitaturus. Haec velim
explicere, tam & me iuves consilio. Est te ipsum istic
jam calere puto: sed tamen quantum poteris. Ego si
quid

C. 4

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.19.1)

quid hic hodie novi cognovero, scies. Jam enim aderunt
Coss. suas nonas. Tuas quotidie litteras expectabo. Ad
has autem cum poteris, rescribas. Mulieres & Cicerones
in Formiano reliqui. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

27. Att. lib. 7. Epist. 21.

PEdem in Italia video nullum esse, qui non in illius po-
testate sit. De Pompejo scio nihil, eumque, nisi in
navim se contulerit, exceptum iri puto. O celeritatem in-
credibilem. Hujus autem nostri! Sed non possum sine do-
lore accusare eum, de quo angor & crucior. Tu eadem
non sine causa times, non quo minus quicquam Caesari ex-
pediat ad diuturnitatem victoriae, & dominationis; sed
video quorum arbitrio sit acturus. Recte sic censeo ceden-
dum de oppidis iis: ego consilii, quod optimum factu vi-
debitur facies. Cum Philotimo loquere, atque adeo Teren-
tiam habebis idem. Ego quid agam? quae autem terra aut mari
persequetur eum, qui ubi sit nescio? Et cum terra quidem,
qui possum? mari, quo? trajici. Igitur isti me fac posse tu-
to. Multi enim hortantur: num etiam honeste? Nullo
modo quidem a te petam consilium, ut soleo. Explicari
res non potest: sed tum si quid in mentem venit, velim
scribas, & ipse, quid sis acturus, Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

28. Att. lib. 7. Epist. 23.

Philotimi litterae me quidem non minus, sed eos qui
in his locis erant, admodum delectant. Ecce po-
stridie Cassii litterae Capua a Lucretio familiari ejus. Ni-
gidium a Domitio Capuam venisse: eum dicere, Vi-
bellium cum paucis militibus a Piceno currere ad Cn.
Conseilium insequi Caesarem, Domitium non habere mi-
litem vim. Idem scripsit: Coss. Capua decessisse. Non du-

705/2 = ^{prove 5. hda.} ~~in~~ omnia
dele cerura

dubito, quin Cneus in fuga sit, modo effugiat. A Consilio
fugendi, ut tu censes, Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

29. Att. lib. 7. Epist. 24.

Cum dedissem ad te litteras tristes, & metuo ne veras,
de Lucretii ad Cassium litteris ad Capuam missis. Ce-
phalia venit ad nos. Attulit enim a te litteras hilariores
nec tamen firmas, ut soles. Omnia facilius credere possum,
quam quod scribis. Pompejum exercitum habere. Nemo
huc ita affert, omniaque quae nolim. O rem miseram! ma-
las causas semper obtinuit, in optima concidit. Quid di-
cam nisi illud? eum fecisse, neque enim erat difficile hoc
nescisse. Erat enim ars difficilis recte Rempub. regere. Sed
jam, jamque omnia sciemus, & scribemus ad te statim, Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

30. Att. lib. 8. Epist. 7.

UNum etiam restat amico nostro ad omne dedecus, ut
Domitio non subveniat. At nemo dubitat, quin
subsidio non venturus sit, ego non puto. Deseret igitur
talem civem; & eos una quos in secum habeat? praefer-
tim ex ipso cohortes triginta? Domitius? (nisi me omnia
fallunt) de se incredibiliter pertinuit nihil spectat nisi fu-
gam, cui tu (video enim quid sentias) me comitem pu-
tas debere esse. Ego vero quem fugiam habeo, quem se-
quor non habeo. Quod enim tu meum consilium lau-
das, & memorandum dicis: malle, quod dixerim, me
cum Pompejo vinci, quam cum istis vincere. Ego vero
malo: sed illo Pompejo, qui tum erat, aut qui mihi esse
videbatur. Cum hoc vero, qui ante fugit quam * sciat
aut quem fugiat, aut quod: qui nostra tradidit: qui pa-
triam reliquit, Italiam deseruit: si malui contigit, tunc
victus sum, quod superest: non ista videre possum, quae
nun-

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.19.1)

nunquam timui, ne viderem: nec me Hercule istum, propter quem mihi non modo meis, sed memetipso carendum est. Ad Philotimum scripsi de viatico, sive à montibus (nemo enim solvit) sive ab Oppiis tuis contubernali- bus. Cætera apposita tibi mandabo. Vale.

* Alii, quos una scis esse, cum habeat præsertim & ipse cohortes xxx. Nisi me omnia fallunt, deseret. Incredibiliter, &c.

C. POMP. PROC. M. T. C. IMP. S. P. D.

13. Att. lib. 8. Epist. 14.

Tuas litteras libenter legi. Recognovi enim tuam pri- stinam virtutem etiam in salute communi. Coss. ad eum exercitum, quem in Appulia habent, venerunt. Ma- gnopere te hortor pro tuo singulari perpetuoque studio in Reip. ut te ad nos conferas: ut communi consilio Reip. afflictæ opem atque consilium seramus. Cenleo via Ap- pia iter facias, & celeriter Brundisium venias. Cura ut valeas.

C. POMP. PROC. L. DOM. PROC. S. P. D.

32. Att. lib. 8. Epist. 18.

Miror te ad me nihil scribere, & potius, ab aliis quam à te de Rep. certior me fieri. Nos, disiecta manu, partes adversariis esse non possumus. Contractis nostris copiis spero nos & Reip. & saluti communi prodesse posse. Quamobrem cum constituisses, ut Vibullius mihi scripse- rat, ad V. Ibid. Febr. Corfinio proficisci cum exercitu, & ad me venire, miror, quid causæ fuerit, quare consilium mutâris. Nam illa causâ, quam mihi Vibullius scribit, le- vis est, te propterea moratum esse: quod audieris Cæsarem firmo progressu in castrum Truentinum venisse. Quanto enim magis appropinquare adversarius cœperat, eò tibi celerius agendum erat, ut te mecum jungeres: prius- quam Cæsar aut tuum iter impedire, aut me abs te exchi- dere

dere posset. Quamobrem etiam te rogo & hortor, id quod non destiti superioribus litteris à te petere, ut primo quo- que die Luceriam advenires, antequam copiæ, quas insti- tuit Cæsar contrahere, in unum locum coactæ, nos à no- bis distrahant. Sed si erunt, qui te impediunt, ut illas su- as fervent, æquum est me à te impetrare, ut cohortes, quæ ex Piceno & Camerino venerunt, quæ fortunas suas reli- querunt, ad me missum facias. Vale.

CN. POMP. L. DOMITIO S. P. D.

33. Att. lib. 8. Epist. 20.

Litteræ mihi à te redditæ sunt ad XIV. Calend. Mart. in quibus scribis, Cæsarem apud Corfinium castra po- suisse, quos putavi, & præmonui. Fit ut nec in præsentia committere tecum prælium velit, & omnibus copiis con- ductis te implicet, ne ad me iter expeditum tibi sit, atque istas copias conjungere optimorum civium possis, cum his legionibus, de quarum voluntate dubitamus, quo magis etiam tuis litteris sum commotus. Neque enim eorum militum, quos mecum habeo, voluntati satis con- fido, ut de omnibus fortunis Reip. dimicem. Neque etiam, qui ex delectibus conscripti sunt à Coss. conven- runt. Quare da operam si ulla ratione etiam nunc effice- repotes, ut te explices, & huc quàm primùm venias, an- tequam omnes copiæ adversariorum conveniant, Neque enim celeriter hunc homines convenire possunt, & si convenirent, quantum iis committendum sit, qui inter se noti sunt: contra veteranas legiones, non te præterit. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

54. Att. lib. 8. Epist. 10.

Lipitudinis meæ signum tibi sit librarii manus, & ea- dem causâ brevitas: & si nunc quidem quod scri- bere

705/2 = Prove 5. hda
in omnia
dele cerura

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

berem, nihil erat, omnis expectatio nostra erat in nunciis Brundulinis. Si nactus hic esset Cn. nostrum spes dubia pacis: sin ille antè transmisisset, exitiosi belli metus. Sed videsne in quem hominem inciderit Resp. quam acutum? quam vigilantem? quam paratum? Si me Hercule neminem occiderit, ne cuiquam quicquam ademerit, ab iis, qui eum maxime timuerant, maxime diligitur. Multum mecum municipales homines loquuntur, multum rusticani. Nihil profus aliud curant, nisi agros, nisi villulas, nisi nummulos suos. Et vide quam conversa res est: illum, quo ante confidebant, metuunt: hunc amant, quem timebant. Id quantis nostris peccatis, vitiisq; venerit: non possum sine molestia cogitare. Quæ autem impendere putarem, scripseram ad te, & jam tuas litteras expectabam, Vale.

C. CÆSAR IMP. M. T. C. IMP. S. P. D.

35. Att. lib. 9. Epist. 5.

Um Furnium nostrum tantum vidissem neque loqui neque audire me commode potuisset properantem: atque esse in itinere præmissis jam legionibus, præterire tamen non potui, quin & scriberem ad te, & illum mitterem, gratiasq; agerem. Etsi hoc officium feci sæpe, & sæpius mihi facturus videor, ita de me mereris. In præmis a te peto, quoniam confido te celeriter ad urbem venturum, ut te ibi videam, ut tuo consilio, gratiâ, dignitate, ope omnium rerum uti possim. Ad propositum revertar: festinationi meæ brevitatiq; litterarum ignosces, reliqua ex Furnio cognosces, Vale.

C. CÆSAR OPIO ET COR.

BALBO S. P. D.

36. Att. lib. 9. Epist. 8.

Audeo me Hercule vos significare litteris, quam valde probetis ea, quæ apud Corfinium sunt gesta. Con-

filio

705/2 = *Prove 5. hda*
in oratione
dole cerura

filio vestro utar libenter, & hoc libentius, quod mea sponte facere constitueram, ut quam levissimum me præberem, & Pompejum dare operam ut reconciliarem. Tentemus hoc modo, si possimus, omnium voluntates recuperare, & diurnam victoriâ uti: quando reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt, neque victoriam diutius tenere præter unum L. Syllam, quem imitaturus non sum. Hæc nova sit ratio vincendi, ut misericordiâ & liberalitate nos muniamus. Id enim quemadmodum fieri possit, nonnulla mihi in mentem veniunt, & multa reperiri possunt. De iis rebus rogo vos, ut cogitationem suscipiatis Cn. Magium Pompeji præfectum deprehendi scilicet, & meo instituto usus sum, & eum statim missum feci. Jam duo præfecti fabriam Pompeji in meam potestatem venerunt, & a me missi sunt. Si volent gratiæ esse, debent Pompejum hortari, ut malit mihi esse amicus quam iis, qui & illi & mihi semper fuerunt inimicissimi: quorum artificis effectum est, ut Resp. in hunc statum perveniret, Vale.

M. T. C. CÆSARI S. P. D.

37. Att. lib. 9. Epist. 13.

UT legi tuas litteras, quas à Furnio nostro acceperam, quibus mecum agebas, ut ad urbem esse, te velle uti meo consilio dignitate mea: minus sum admiratus. De gratia & de ope quid significares, mecum ipse quærebam, tamen deducebar ad eam cogitationem, ut te pro tua admirabili, ac singulari sapientia, de otio, de pace, de concordia civium agi velle arbitrarer, & ad eam rationem existimabam satis aptam esse naturam & personam meam. Quod si ita est, & si qua de Pompejo nostro tuendo, & tibi & Reipub. reconciliando, cura te attingit, magis idoneum quam ego sum, ad eam causam profecto reperies neminem, qui & illi semper, & Senatui, cum primum potui, pacis author sui. Nec sumptis armis belli ullam partem attingi, judicavi que te eo bello violari con-

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

contra cuius honorem, populi Romani beneficio concessum inimici atque invidi niterentur. Sed ut eo tempore non modo ipse auctor dignitatis tuae tui, verum etiam ceteris auctor ad te iuvandum: sic me nunc Pompeji dignitas vehementer movet. Aliquot enim sunt anni cum vos duos elegi, quos praecipue colerem, & quibus essem sicut sum amicissimus. Quamobrem a te peto, vel potius precibus omnibus oro, & obtestor, ut in tuis maximis curis aliquid impendas temporis, huic quoque cogitationi, & tuo beneficio bonus vir, gratus, pius denique esse in maximo beneficii memoria possim. Quae tantum ad me ipsum pertinerent, sperarem a te tamen impetraturum, sed ut arbitror, & ad tuam fidem, & ad civium concordiam, per te quam accommodatissimum conservari. Ego, cum antea tibi de Lentulo gratias egissem: eius saluti, qui mihi fuerat, fuisset: tamen ejus litteris lectis, quas ad me gratissimo animo de tua liberalitate, beneficioque misit: eandem me salutem a te accepisse putavi, quam ille, in quem si me intelligis esse gratum, cura obsecro, ut etiam in Pompejum esse possim. Vale.

L. COR. BALB. M.T.C. IMP. S.P.D.

38.

Att. lib. 9. Epist. 17.

Cæsar nobis litteras per breves misit, quarum exemplam subscripsi. Brevitate epistolæ scire poteris, eum valde esse distentum, qui tanta de re tam breviter scripserit. Si quid præterea novi fuerit, statim tibi scribam, Cæsar Oppio, Cornelioque S. Ad VII. Iduum Mart. Brundisium veni: ad murum castra posui: Pompejus est Brundisii: misit ad me C. Magium de Pace, quæ visa sunt respondere. Hoc vos statim scire volui. Cum in spem venero de compositione aliquid me conficere, statim vos certiores faciam. Valete. Quomodo me nunc putas mihi Cicerone torqueri: postquam rursus in spem pacis veni: ne qua
res

res compositionem eorum impediat: namque quod absens facere possum opto: quod si una essem, aliquid fortasse proficere possem. Nunc expectatione crucior. Vale.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D.

39.

Att. lib. 20. Epist. 2.

Ego cum accepissem tuas litteras Nonis Aprilis, quas Cephalio attulerat, essemque Miturnis postridie mansurus, & inde protinus: sustinui me in Arcano fratris, ut dum aliquid certius afferetur, occultiore in loco essemus, agerenturque nihilominus, quæ sine nobis agi possunt. Jam adest, & animus audet, nec est quicquam quo, & quæ: sed hæc nostra erit cura, & peritorum. Tu tamen quoad poteris, ut adhuc fecisti, nos consilio iuvabis. Res sunt inexplicabiles, fortunæ sunt committenda omnia, sine spe conamur illa. Melius si quid acciderit mirabimur. Dionysium nolim ad me profectum, de quo ad me Tullia mea scripsit: sed & tempus alienum est, & homini non amico nostra incommoda, tanta præsertim, spectaculo esse nollem: sed cui te meo nomine inimicum esse nolo. Vale.

CÆSAR IMP. M.T.C. IMP. S.P.D.

40.

Fam. lib. 10. Epist. 9.

Et si te nihil temerè, nihil imprudenter facturum iudicaram: tamen permotus hominum fama, scribendum ad te existimavi: & pro nostra benevolentia petendum, ne quo progredieris, inclinata jam re, qua integra, etiam progrediendum tibi non existimasses: Namque & amicitiae graviolem injuriam feceris, & tibi minus commodè consulueris. Quod minus placet, si non fortunæ obsecutus fueris, ut debes. Omnia enim secundissima nobis, adversissima illis accidisse videntur: nec causam secutus (eadem enim tum fuit, cum ab eorum
rum

705/2 = *prove 5 vobis*
dele ceruere

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

rum consiliis abesse iudicasti) sed metum aliquod factum
condemnasse: quò mihi gravius abs te nihil accidere potest:
Quòd nè facias, pro iure nostræ amicitia à te peto. Postre-
mò quod viro bono & quieto, & bono civi magis convenit,
quàm abesse à civilibus controversiis? Quòd nonnulli cum
probarent, periculi causà sequi non potuerunt. Tu explo-
rato & vitæ meæ testimonio, & amicitiaè indicio, neque tu-
tius, neque honestius reperies quicquam, quàm ab omni
contentione abesse, Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Att. lib. 11. Epist. 18.

^{41.} DE illius ab Alexandria discessu nihil adhuc rumoris:
contraque opinio, valde esse impeditum. Ita nec
mitto, ut constitueram, Ciceronem, & te rogo, ut me hinc
expedias. Quòdvis enim supplicium levius est hac mansio-
ne. Hac de re & Antonium scripsi, & ad Palbum, & ad Op-
pium. Sive enim bellum in Italia futurum est, sive clissi-
bus utetur; hic me esse minime convenit: quorum for-
tasse utrumque erit. Alterum certè intellexi omnino ex
Oppii sermone, quem tu mihi scripsisti, quæ istorum via
esset. Sed ut eam slectas, te rogo. Nihil omnino jam ex-
pecto, nisi miserum. Sed hoc pertitius, in quo nunc sum,
fieri nihil potest. Quare cum Antonio loquere velim: &
cum istis, & rem ut poteris, expedias, & mihi quàmprimùm
de omnibus rebus rescribas, Vale. XII. Calend. Quintil.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

^{42.} Att. lib. 11. Epist. 19.

Cum tuis dare possem litteras, non prætermisi, et si
quid scriberem, non habebam. Tu ad nos & rarius
scribis, quàm solebas, & brevius: credo quia nihil ha-
bes, quod me putes libenter legere, aut audire posse.
Verumtamen velim, quid erit qualecunque erit, scribas.
Est

705/2 = ^{proe 5 sta} in omnia
dele cerura

Est autem unum, quod nulla equidem habeo in spe: sed
quia tu leviter interdum significas, cogis me sperare, quid
ostendendum vix est. Philotimus dicitur secedere
Iubus Sex. nihil habeo, de eo amplius. Tu velim ad ea
mihi rescribas, quæ ad te antea scripsi. Mihi tantum
temporis iatis est, dum in pessimis rebus aliquid caveam,
qui nihil unquam cavi, Vale XI. Calend. Sextil.

M. ANTONIUS COS. S. P. D.

^{43.} Att. lib. 14. Epist. 9.

OCCupationibus est factum meis, & lubitâ tuâ profe-
ctione, ne tecum coram de hac re agerem: quam ob
causam vereor, ne absentia mea levior sit apud te. Quòd
si bonitas tua responderet iudicio meo, quòd semper ha-
beo de te, gaudebo. A Cæsare petij, ut Sextium Clodium
restitueret: impetravi. Erat mihi in animo etiam tunc,
sicuti beneficio ejus, si tu concessisses, quo magis laboro,
ut de tua voluntate id per me facere liceat. Quòd si dui-
orem te ejus miseria & afflictæ fortunæ præbes: non con-
tendam ego adversus te, quanquam videor debere tueri
commentarium Cæsaris. Sed me Hercule si humaniter,
& sapienter, & amabiliter in me cogitare vis, facilem te
profectò præbebis: & voles P. Clodium in spe optima
puerum positum existimare, non te insectatum esse, cum
potueris amicos paternos. Pater obsecro te pro Rep. vi-
deri gessisse similitatem cum patre ejus: non contempseris
hanc familiam. Honestius enim & libentius deponimus
inimicitias Reip. nomine susceptas, quàm contumacia:
me deinde sine ad hanc opinionem jam nunc dirigere pue-
rum, & tenero animo ejus persuadere, non esse tradendas
posteris inimicitias. Quanquam tuam fortunam Cicero
ab omni periculo abesse certum habeo: tamen arbitror,
malle te quietam senectutem, & honorificam potiùs agere
quàm sollicitam. Postremò meo iure te hoc beneficium
rogo: nihil enim non tua causa feci. Quòd si non impe-
tro, per me Clodio daturus non sum, ut intelligas, quanti
D apud

705/2 = ^{Prove 5 rhd} ~~in omnibus~~
dele ceruere

apud me authoritas tua sit: atque eo te placabiliorem præbeas, Vale.

M.T.C. PLANCO PR. DES. S.P.D.

Att. lib. 16. Epist. 14.

Ignosce mihi, quod cum antea accuratissime de Buthro-
tiis ad te scripserim: eadem de re sæpius scribam. Non
me Hercule mi Plance facio, quod parum confidam, aut li-
beralitati tuæ, aut nostræ amicitia: sed cum tanta res aga-
tur Attici nostri: nunc verò etiam existimatio, ut quod pro-
bavit Cæsar nobis testibus & obsignatoribus: qui & decretis
& responsis Cæsaris interfueramus, videbatur obtinere po-
tuisse, præsertim cum tota potestas ejus rei tua sit, ut ea,
quæ Coss. decreverunt, secundum Cæsaris decreta & re-
sponsa, non dicam comprobos: sed studiosè libenterque
comprobos. Id mihi sic erit gratum, ut nulla res gratior
esse possit. Et si jam sperabam, cum has literas accepisses,
fore, ut ea quæ superioribus literis petiissemus, impetrata
essent: tamen non faciam finem rogandi, quoad nobis
nunciatum erit, te id secisse: quod magna cum spe exspe-
ctamus. Deinde etiam confido fore, ut alio genere litera-
rum utamur: tibi que pro tuo summo beneficio gratias
agamus. Quod si acciderit, velim existimes, non tibi tam
Atticum, cujus per magna res agitur, quam me, qui non
minus laboro, quam ille obligatum fore, Vale,

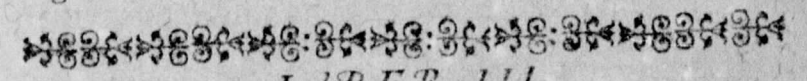
M.T.C. CAPITONI S.P.D.

Att. lib. 16. Epist. 25.

Non dubito, quin merere, atque etiam stomachare,
quod tecum de eadem re agam sæpius. Hominis
familiarissimi, & mihi omnibus rebus conjunctissimi,
per magna res agitur, Attici cognovi ego tua studia in
amicos, etiam in te amicorum, multum potes nos apud
Plan-

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

Plancum juvare. Nobis humanitatem tuam. Scio quam
sis amicis jucundus. Nemo nos in hac causa plus juvare
potest, quam tu. Et res ipsa est firma, ut debet esse, quam
Coss. de consilii sententia decreverunt, cum & lege, & S.
C. cognoscerent: quem quidem arbitramur cum officii
tui, & Reip. causa decretum Coss. comprobaturum: tum
libenter nostrâ causâ esse facturum. Adjuvabis igitur mi
Capito. Quod ut facias vehementer etiam atque etiam
rogo, Vale.

LIBER III.

MARCUS TULLIUS CICERO
SERVUS SULLITIUS

M.T.C. CICERONI S.P.D.

Fam. lib. 4. Epist. 5.

Rosteaquam mihi renunciatum est de obitu
Tullia filia tuæ, sanè quam pro eo, ac debui,
graviter molesteque tuli: communemque
eam calamitatem existimavi. Qui si istic af-
fuissem, neque tibi desuissem, coramque
meum dolorem declarassem. Et si genus hoc consolationis
miserum atque acerbum est, propterea quod per quos id fi-
eri debet, propinquos & familiares ipsi pari molestia affici-
untur; neque sine lachymis multis id conari queunt, ut
magis ipsi videantur aliorum consolatione indigere
quam aliis posse suum officium præstare: tamen quæ in
præsentia mihi in mentem venerunt, decrevi brevi ad te
perscribere: non quod ea te fugere existimem, sed quod
forsitan dolore impeditus minus ea perspicias. Quid est,
quod tantoperè te commoveat tuus dolor intestinus? co-
gita, quemadmodum adhuc fortuna nobiscum egerit:
D 2

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

ea nobis erepta esse, quæ hominibus non minùs quàm li-
beri chara esse debent, patriam honestatem, dignitatem,
honores omnes: hoc uno incommodo addito, qui ad
dolorem adjungi potuit? aut qui non illis rebus excitatus
animus callere jam debet, atque omnia minoris æstimare?
At illam vicem, credo doles? quoties in eam cogitationem
necessè est, ut tu veneris, ut & nos sæpè incidimus, hisce
temporibus non pessimè cum iis esse actum, quibus sine
dolore licitum est mortem cum vita commutare. Quid
autem fuit, quod illam hoc tempore ad vivendum ma-
gnopere invitare posset? quæ res? quæ spes, quod animi
solatium? aut cum aliquo adolescente primario conjuncta,
ætatem ageret? Licitum est tibi, (credo) pro tua dignitate
ex hac juventute generum deligere, cujus fidei liberos
tuos, ut tutò, committere putares. An ut ea liberos ex
se pareret, quos cum florentes videret, lætaretur? quirem
à parente traditam per se tenere possent? honores ordina-
tim in Repub. petituri essent? in amicorum negotiis libe-
ralitate sua uterentur? Quid horum fuit, quod non prius
quàm datum ademptum sit? At verò malum est liberos
amittere. Malum, nisi hoc pejus sit, hæc sufferre & per-
peti. Quæ res mihi non mediocrem consolationem at-
tulit, volo tibi commemorare: si fortè ea res tibi minuere
posset. Ex Asia rediens, cum ab Ægina Megaram versus
navigarem, cœpi regiones circumcirca prospicere: post
me erat Ægina, ante Megara, dextra Pyræus, sinistra Co-
rinthus: quæ oppida quodam tempore florentissima fue-
runt: nunc prostrata, & diruta ante oculos jacent. Cæpi
egomet mecum sic cogitare. Heu, nos homin:uli indi-
gnamur, si quis nostrum interit, aut occisus est: quorum
vita brevior esse debet, cum uno loco tot oppidorum cada-
vera projecta jacent. Vis ne tute Servi cohibere, & me-
minisse hominem te esse natum? Crede mihi, cogitatio-
ne ea non mediocriter sum confirmatus. Hoc idem si tibi
videtur, fac ante oculos tibi proponas, modo uno tempo-
re tot viri clarissimi interierunt: de imperio præterea tan-

705/2 = ^{Præ 5 vrb.} ~~in~~ omnia
dole ceruere

ta diminutio facta: omnes provinciæ conuassatæ sunt:
in unius mulierculæ animula si jactura facta est, tantoperè
commoveris? Quæ, si hoc tempore non suum diem obiis-
set, paucis post annis tamen ei moriendum fuit: quoniam
homo nata fuerat. Etiam tu ab hisce rebus animum ac
cogitationem tuam avoca, atque ea potiùs reminiscere,
quæ digna tuâ personâ sunt: illam, quàm diu ei opus fue-
rat, vixisse: unà cum Repub. fuisse: te patrem suum præ-
torem, consulem, augurem vidisse: adolescentibus pri-
mariis nuptam fuisse: omnibus bonis propè perfectam
esse, cum Resp. occiderit, vitâ excessisse. Quid est, quod
tua aut illa cum fortunam hoc nomine queri possitis? De-
nique noli te oblivisci Cicronem esse. & eum, qui aliis
conveveris præcipere, & dare consilium: nec imitare
malos medicos, qui in alienis morbis profitentur, setenere
medicinæ scientiam: ipsi se curare non possunt: sed potiùs,
quæ aliis tutè præcipere soles, ea tibi subjice, atque apud
animum propone. NULLUS DOLOR EST, QUEM NON
LONGINQUITAS TEMPORIS MINUAT ATQUE
MOELIAT. Hoc te expectare tempus tibi turpe est: ac
non ei rei sapientia tua te occurrere. Quod si quis etiam
inzeris sensus est: qui illius amor in te fuit, pietasque in
omnes suos, hoc certè illa te facere non vult. Da hoc illi
mortuæ: da cæteris amicis ac familiaribus, qui tuo dolore
mœrent: da patriæ: ut si qua in te opus sit, opera & con-
silio tuo uti possit. Denique omnium in eam fortunam
deveniemus, ut etiam huic rei nobis serviendum sit: noli
committere, quisquam te putet, non tam filiam, quàm
Reip. tempora & aliorum victoriam lugere. Plura me
ad te de hac re scribere pudet, ne videar prudentiæ tuæ dif-
fidere. Quare si hoc unum proposuero, finem faciam scri-
bendi. Vidimus aliquoties secundam pulcherrimè te fer-
re fortunam, magnamque ex ea re te laudem adipisci: fac
aliquando intelligamus, adversam quoque te æquè ferre
posse, neque ad majus, quàm debeat tibi onus videri: ne
ex omnibus virtutibus hæc una tibi videatur abesse. Quod
ad

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

ad me attinet, cum te tranquillior animo esse cognovero, de iis rebus, quæ hic geruntur, quemadmodumque se provincia habeat, certior te faciam, Vale.

M. T. C. SERVIO SULPITIO S. P. D.

2.

Att. lib. 4. Epist. 6.

EGO verò Servi vellem, ut scribis, in meo gravissimo casu affuisses. Quantum enim præsens me adjuvare potueris consolando: & præpè æque docendo facile ex eo intelligo, quod literis tuis lectis aliquantum acquievi. Nam & ea scripsisti, quæ levare luctum possent: & in me consolando, non mediocrem ipse animi dolorem adhibuisti. Servius tamen tuus omnibus officiis, quæ illi tempore tribui potuerunt, declaravit, & quanti ipse me faceret, & quam sui talem erga me animum tibi gratum putare fore: cuius officia jucundiora scilicet sæpè mihi fuerunt, nunquam tamen gratiora. Me autem non oratio tua solum & societas penè ægritudinis, sed etiam autoritas consolatur. Turpe enim esse existimo, me non ita ferre casum meum, ut tali sapientiæ præditus ferendum putas. Sed opprimor interdum, & vix resisto dolori, quod ea me solatio deficiunt: quæ cæteris, quorum mihi exempla proponis, simili in fortuna non defuerunt. Nam & Qu. Maximus, qui filium consularem clarum virum, & magnis rebus gestis amisit: & L. Paulus, qui duos septem diebus, & noster Gallus, & M. Cato, qui summo ingenio, summâ virtute filium perdidit: iis temporibus fuerunt, ut eos tamen ipsorum dignitas consolaretur ea, quam ex Repub. consequerentur. Mihi autem amissis ornamentis iis, quæ ipse commemoras, quæque eram maximis laboribus adeptus: unum manebat illud solatium, quod ereptum est. Non amicorum negotiis, non Reip. procuracione impediabantur cogitationes meæ, nihil in foro agere licebat: aspicere curiam non poteram: existimabam, id quod erat, omnes me & in-

705/2 = ^{prope 5 mda} ~~in~~ ^{ruacient}
dele ceruere

industriæ meæ fructus & fortunæ perdidisse. Sed cum cogitarem hæc mihi tecum, cum quibusdam esse communia: & cum frangerem jam me ipse, cogere quæ illa ferre toleranter, habebam quò confugerem, ubi conquiescerem, cuius sermone & suavitate omnes curas, doloresque deponerem. Nunc autem hoc tam gravi vulnere etiam illa, quæ consensisse videbantur, recrudescunt. Non enim, ut tum me à Rep. moerens domus excipiebat, quæ levaret: sic nunc domo moerens ad Remp. confugere possum, ut in eius bonis acquiescam. Itaque & domo absum, & foro, quod nec cum dolore quem à Rep. capio, domus jam consolari potest nec domesticum Resp. Quo magis expecto, teque videre quamprimum cupio. Major mihi ratio afferi nulla potest, quam conjunctio consuetudinis, sermonumque nostrorum. Quanquam sperabam tuum adventum (sic enim audiebam) appropinquare. Ego autem, cum multis de causis te exopto quamprimum videre, tum etiam, ut ante commentemur inter nos, quâ ratione nobis traducendum sit hoc tempus, quod est totum ad unius voluntatem accommodandum, & prudentis & liberalis, & (ut perspexisse videor) nec à me alieni, & tibi amicissimi. Quod cum ita sit, magnæ tamen est deliberationis, quæ ratio sit ineunda nobis, non agendi aliquid, sed illius concessu & beneficio quiescendi, Vale.

M. T. C. LUCEIO Q. FILIO S. P. D.

3.

Att. lib. 5. Epist. 12.

ORAM me tecum eadem hæc agere sæpè conantem. deteruit pudor quidem penè subrusticus, quæ nunc exponam absens audaciùs: epistola enim non erubescit. Ardeo cupiditate incredibili, neque ut ego arbitror, reprehendenda, nomea ut nostrum scriptis illustretur & celebretur tuis, Quod et si mihi sæpè offendis te esse facturum: tamen ignoscas velim huic festinationi meæ Genus enim scriptorum tuorum, et si erat semper à me

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

vehementer expectatum : tamen vicit opinionem meam : meque ita vel coepit, vel incendit, ut cuperem quam celerime res nostras monumentis commendari tuis. Non enim me solum commemoratio posteritatis, ad spem quandam immortalitatis rapit, sed etiam illa cupiditas, ut vel autoritate testimonii tui, vel iudicio benevolentiae, vel suavitate ingenii vivi persuamur. Neque tamen haec cum scribebam, eram nescius, quantis oneribus premere susceptarum rerum & iam institutarum, sed quia videbam. Italici belli & civilis historiam jam penè à te esse perfectam, dixeras autem mihi & reliquas res ordiri, deesse mihi nolui, quin te admonerem, ut cogitares, conjunctè ne malles cum caeteris rebus nostra contexere, ut multi Graeci fecerunt, Calisthenes Troicam bellum, Timæus Pyrrhi, Polybius Numantium, qui omnes à perpetuis suis historiis ea, quæ dixi bella, separaverunt : tu quoque ita civilem conjugationem ab hostilibus externisque bellis sejungeres. Equidem ad nostram laudem non multum video interesse : sed ad properationem meam quiddam interest, non te expectare donec ad locum venias, ac ita causam illam totam, & tempus accipere. Et simul si uno argumento unaque in persona mens tua tota versabitur, cerno jam animo, quanto omnia uberiora atque ornatiores futura sint. Neque tamen ignoro, quam impudenter faciam, qui primum tibi tantum oneris imponam (potest enim mihi denegare occupatio tua) deinde etiam ut ornas me postulem. Quid si illatibi non tantoperè videntur ornanda ? SED TAMEN Qui SEMEL verecundiae fines transferit, eum bene & naviter oportet esse impudentem. Itaque te planè etiam atque etiam rogo, ut ornas ea vehementius, quam fortasse sentis & in eo leges historiae negligas, gratiamque illam (de qua suavissime quodam in proemio scripsisti) à qua te affici non magis potuisse demonstras, quam Herculem Xenophontium illum à voluptate. Ea si me tibi vehementius commendabit, nè spernare, amorque nostro plusculum etiam quam con-

705/2 = ^{Præf. 5. h. d.} ~~in~~ oruacunt
dole cerura

cedit veritas, largiari, Quod si te adducemus ut hoc suscipias, erit (ut mihi persuadeo) materies digna facultate & copia tua. A principio enim conjugationis usque ad redditum nostrum, videtur mihi modicum quoddam corpus confici posse. In quo & illa poteris uti civilium conjugationum scientia : vel in explicandis causis rerum nostrarum, vel in remediis, incommodorum, cum & reprehendes ea, quæ vituperanda duces : & quæ placebunt, exponendis rationibus comprobabis. Et si liberius, ut consuevisti, agendum putabis, multorum in nos perfidiam, infidias, prodicionem notabis. Multum etiam casus nostri tibi varietatem in scribendo suppeditabunt, plenam cujusdam voluptatis, quæ vehementer animos hominum in legendo scripto retinere possit. NIHIL EST ENIM APTIUS ad delectationem Lectoris, quam temporum varietas, fortunæque vicissitudines. Quæ et si nobis optabiles in experiendo non fuerunt, in legendo tamen erunt jucundæ. Habet enim præteriti doloris secura recordatio delectationem : caetera verò nulla perfunctis propria molestia, casus alienos sine ullo dolore intuentibus, etiam ipsa misericordia est jucunda. Quem enim nostrum ille moriens apud Mantinæam EPAMINONDAS non cum quadam miseratione delectat ? qui tum denique sibi avelli jubet spiculum, posteaquam ei percontanti dictum est, clypeum esse salvum : ut etiam in vulneris dolore æquo animo cum laude moreretur. Cujus studium in legendo non erectum Themistoclis fuga, redituque retinetur ? Etenim ordo ipse Annalium mediocriter nos retinet, quasi enuneratione factorum. At viri sæpè excellentes ancipites, variique casus, habent admirationem, expectationem, lætitiâ, molestiam, spem, timorem : si verò exitu notabili concluduntur, expletur animus jucundissimæ lectionis voluptate. Quod mihi acciderit optatius si in hac sententia fueris, ut à continentibus tuis scriptis, in quibus perpetuum rerum gestarum historiam complecteris, secernasque hanc quasi fabulam rerum eventorumque no-

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

frorum. Habet enim varios actus multasque actiones, & consiliorum & temporum. Ac non vereor, ne assentatione qua quadam aucupari tuam gratiam videar, cum hoc demonstrarem, me à te potissimum ornari, celebrarique vellem. Neque enim tu is es, qui, qui sis, nescias: & qui non admirentur, invidos, quam eos, qui laudent assentatores arbitrare. Neque autem ego sum ita demens, ut me sempiternæ gloriæ per eam commendare velim, qui non ipse quoque in me commendando propriam ingenii gloriam consequatur. Neque enim Alexander illæ gratiæ causa ab Apelle potissimum pingi, & à Lysippo fingi volebat, sed quod illorum artem curâ ipsis tum etiam sibi gloria fore putabat. Atque illi artifices corporis simulachra ignotis nota faciebant: quæ vel si nulla sint, nihilo sunt tamen obscuriores clari viri. nec minus enim est. Spartiatis ille Agesilaus perhibendus, qui neque ipsam, neque fictam imaginem suam passus est esse, quam qui in eo genere laborarunt. Unus enim Xenophontis libellus in eo Rege laudando facile omnes imagines hominum, statuasque superavit. Atque hoc præstantius mihi fuerit, & ad lætitiæ animi, & ad memoriæ dignitatem, si in tua scripta pervenero, quam si in cæterorum: quod non ingenium mihi solum suppeditatum fuerit tuum (sicut Timolonti à Timæo aut ab Herodoto Themistocli) sed etiam autoritas clarissimi & spectatissimi viri & in Republ. maximi gravissimisque causis cogniti, atque in primis probati viri, ut mihi non solum præconium (quod cum in Sigeum venisset Alexander, ab Homero Achili tributum esse dixi) sed etiam grave testimonium impertitum clari homines magnique videantur. Placet enim Hector ille mihi Navianus, qui non tantum laudari se lætatur, sed addit etiam à laudato viro. Quod si à te non impetro, hoc est, si qua te res impedit (neque enim fas esse arbitror, quicumquam me rogantem abs te non impetrare) cogar fortasse licere, quod nonnulli sæpè reprehendunt, scribam ipse de me multorum tamen exemplo & clarorum virorum

705/2 = ^{proe 5 vobis} ~~in ornamento~~
dele ceruam

rorum. Sed quod te non fugit, hæc sunt in hoc genere vitia, ut verecundiis ipsi de se scribant necesse est, si quid est laudandum: & prætereant si quid reprehendendum est. Accedit etiam ut minor sit fides, minor autoritas: multi denique reprehendant, & dicant, verecundiores esse præcones ludorum Gymnicorum: qui cum cæteris coronas imposuerunt victoribus, eorumque nomina magnâ voce pronunciaverunt, cum ipsi ante ludorum millionem corona donentur, alium præconem adhibeant, ne sua esse voce ipsi se victores prædicent. Hæc nos vitare cupimus, & si recipis causam nostram, vitabimus, idque ut facias, rogamus. Ac ne forte mirere, cur, cum nihil sæpè ostendens, te accuratissime nostrorum temporum consilia atque eventus literis mandaturum, à te id nunc tantoperè, & tam multis verbis petimus. Illa nos cupiditas incendit, de qua initio scripsi festinationis: quod alacres nimo sumus, ut & cæteri viventibus nobis libris tuis cognoscant, & nosmet ipsi vivi gloriosâ nostra persruamur. His de rebus quid acturus sis, si tibi non est molestum, rescribas mihi velim. Si enim suscipis causam conficiam commentarios rerum omnium. Sin autem differs me in tempus aliud, coram tecum loquar. Tu interea non cessabis, & ea quæ habes instituta, perpolies, nosque diliges, Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

4. Att. lib. 8. Epist. 13.

MAXIMIS & MISERRIMIS rebus perturbatus sum. Coram mihi tecum potestas deliberandi non est, uti tamen tuo consilio volui. Deliberatio autem omnis hæc est. Si Pompejus Italia excedat (quod eum facturum esse suspicor) quid mihi agendum putes? & quò facilius consilium dare possis, quid in utramque partem mihi in mentem veniat, explicabo brevi. Cum merita Pompeii summa erga salutem meam, familiaritasque quæ mihi cum eo est, tum ipsa Reip. causa me adducit, ut mihi vel

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava,
(305.19 j)

705/2 = *Præ 5. hda*
in omnia
dele. et rura

consilium meum cum illius consilio vel fortuna conjungenda esse videatur. Accedit illud, si maneo, & illius comitatum optimorum & clarissimorum civium deserendum est in unius potestatem: quin etsi multis reb. significat se nobis esse amicum, & ut esset, à me est (tu scis) propter suspicionem hujus impendentis tempestatum multo ante provisum: tamen utrumque considerandum est, & quanta ei fides sit habenda, & si maxime exploratum sit, cum nobis amicum fore, sitne viri fortis, & boni civis, esse in ea urbe, in qua cum summis honoribus, imperiisque usus sit, res maximas gesserit, sacerdotio sit amplissimo præditus: non futurus sit sui juris: subeundumque periculum sit eam aliquo torte dedecore: si quando Pompejus Rempub. recuperavit. In hac parte hæc sunt: Vnde de nunc quæ sunt in altera. Nihil actum est à Pompeio nostro sapienter, nihil fortiter: adde etiam nihil, nisi contra consilium, autoritatemque meam. Omitto illa vetera, quod istum in Rep. ille aluit, auxit, armavit: ille legibus C. Metelli contra auspicia ferendis author, ille Galliarum ulterioris adjunctor, ille gener: ille in adoptando Clodio augur: ille restituendi mei quam retinendi studio prior: ille provinciarum propagator: ille absentis in omnibus adjutor. Idem etiam tertio consulatu, postquam esse decessor Reip. coepit contendit, ut decem T. Pl. ferrent: ubi absentis ratio haberetur: quod idem ipse sanxit lege quam dam sua, Marcoque Marcello. Coss. finienti provinciarum Gallias Cal. Mar. restitit. Sed ut hæc omittam, quid sciam dius? quid perturbatius, hoc ad urbem discessu? sive potius turpissima fuga? quæ conditio non accipienda potius quam relinquenda patria? Malæ conditiones erant fateor, sed nunc quid hoc pejus? At recuperabit Remp. Quando aut quid ad eam rem parati? Non ager Picenus amissus? non patefactum iter ad urbem? non pecunia omnis & publica & privata adversario tradita? Denique nulla causa, nullæ vires, nulla sedes, quo concurrant, qui Remp. defensam velint. Apulia delecta est inanissima pars Italiae, & ab impetu

hujus belli remotissima fuga, & maritima opportunitas quaeri desideratione. Invitè capi Capuam, non quoniam illud desugerem, sed sine causa, in quo nullus esset ordinum, nullus apertus privatorum dolor: bonum autem erat aliquis, sed habes, ut solet, & ut ipse sentissem, multitudo & infimus quique propensus in alteram partem, multi mutationis rerum cupidi. Dixi ipse nihil suscepturum, sine præsidio, & sine pecunia que habui nihil omnino negotii, quod ab initio videri nihil quaeri præter fugam. Eam nunc sequor, quo nam? tum illo non, ad quem cum essem profectus, cognovi in quibus locis esse Cæsarem, ut tuto Luceriam venire non possem. Infero mari nobis incerto cursu hyeme maximo navigandum est. Age jam cum fratre, an sine cum filio? in quomodo? utraque enim in re summa difficultas erit, immo animi dolor. Quis autem impetus illius erit in nos absentes, fortunâsque nostras? acrior, quam in cæterorum, quod putabit fortasse in nobis violandis aliquid se habere postulare. Age jam has compedes facias, inquam, hos laureatus, hæc efferre, ex Italia quam molestum est? Qui autem locus erit nobis tuus, ut jam lacatis utamur fluctibus, antequam ad illum venerimus. Quo autem, aut quâ nihil scimus. Aut si sitentis, & fuerit nobis in hac parte locus, idem fecero, quod cum Cinnæ dominatione, & Marii Tyrannide Philippus, quod L. Flaccus, quod Quintus Mutius: quo quomodo hæc res huic quidem cecidit: qui tamen ita dicere solebat, se id fore videre, quod factum: sed hoc malle quam statum ad patriæ mœnia accedere. Aliter Thrasibulus, & fortasse melius. Sed est certa quædam illa Mutii ratio atque sententia: est etiam illa Philippi. Et cum non necesse servire tempori: & non amittere tempus cum datum, sed in hoc ipso habent tamen iidem fascēs mole et triumphum, non accipere, ne periculosum sit: an accipere, invidiosum ad bonos. O rem, inquis, difficilem & inexpli-

705/2 = *Proe 5. lib.*
in ornamento
dole ceruicem

inexplicabilem. Atqui explicanda est, qui autem fieri potest? Ac ne me existimârit ad manendum esse propensum, quô plura in ea parte verba fecerim: potest fieri quod sit in multis quæstionibus, ut res verbosior hæc fuerit, illa verior. Quamobrem maxima de re æquo animo deliberanti, ita mihi des consilium velim. Naves & in Creta parate nobis, & Brundusii. Sed ecce nuntii scribunt te me hac ipsa nocte in Calleno: ecce literæ Cæsaris ad Cornélium Domitium Corfinii cum firmo exercitu, & pugnare cupiente. Non puto etiam hoc Cn. nostrum committitur: ut Domitium relinquat. Et si Brundisium Scipionem cum cohortibus duabus præmiserat, legionem à Fausto conscriptam, in Siciliam sibi placeret à Coss. duci transferat ad Coss. Sed turpe Domitium erit deserere, implorantem ejus auxilium, est quædam spes mihi quidem non magna, sed in his locis firma. Afranium in Pireneo cum Trebonio pugnasse: pulsam Trebonium: etiam Fabium tuum transisse cum cohortibus. Summa autem, Afranium cum magnis copiis adventare. Id si est: in Italia fortasse manebit. Ego autem cum esset incertum iter Cæsaris (quod vel ad Capuam, vel ad Luceriam iturus putabatur) Leptam ad Pompejum misi cum literis, & ipse ne quinciderem, reverti Formias. Hæc te scire volui, scripseramque sedatiore animo, quam proximè scripseram, nullum meum iudicium interponens, sed exquirens tuum, Valerium

M. T. C. DOLABELLÆ COS. S. P. D.

5. Att. lib. 14. Epist. 20.

ET si contentus eram mihi, Dolabella tua, gloria factisque ex ea magnam læticiam, voluptatemque concipiebam: tamen non possum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quod vulgo hominum opinio socium me adscribat tuis laudibus. Neminem conveni: convenio autem quotidie plurimos. Sunt enim permul-

optimi viri, qui valetudinis causa in hæc loca veniunt: præterea ex municipiis frequentes necessarii mei: qui omnes, cum te summis laudibus ad cælum extulerunt: mihi continuo, maximas gratias agunt. Negant enim se dubitare, quin tu meis præceptis & consiliis obtemperans, præstantissimum te civem & singularem Coss. præbeas. Quibus ego, quamquam verissime possum respondere, te quæ facias, tuo iudicio, & tuâ sponte facere, nec cuiquam egere consilio: tamen neque planè assentior, ne imminuam tuam laudem, si omnia à meis consiliis profecta videntur: neque valde nego. Sum enim avidior etiam quam satis est gloriæ: & tamen non alierum est à dignitate tua, quod ipsi Agamemnoni Regi Regum fuit honestum, aliquem in Consiliis capiendis Neitorem habere: mihi vero gloriosum, te juvenem Coss. florere laudibus, quasi alumnus disciplinæ meæ. L. quidem Cæsar, cum ad eum ægrotum Neapolim venissem, quamquam erat oppressus totius corporis doloribus: tamen antè quam me planè salutaverat. O mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum tantum vales apud Dolabellam, quantum si ego apud sororis filium valerem, jam salvi esse possemus. Dolbellæ vero aucto & gratulor, & gratias ago: quem quidem post te Consullem solum, possum verè Consullem dicere. Deinde multa defacto, & de re gesta: tum nihil magnificentius, nihil præclarius actum unquam, nihil Reip. salutarius testatus est. Atque hæc una vox omnium est. A te autem peto, ut me, hanc quasi falsam hæreditatem alienæ gloriæ tuas cernere meque aliqua ex parte in societatem tuarum laudum venire patiare. Quamquam mi Dolabella (hæc enim iocatus sum) libentius omnes meas, si modò sint aliquæ meæ laudes, ad te transfuderim, quam aliquam partem exhausserim ex tuis. Nam cum te semper tantum dilexerim, quantum tu intelligere potuisti cum iis tuis factis sic incensus sum, ut nihil unquam in amore mihi fuerit ardentius. Nihil est enim (mihi crede) virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semper amavi, ut scis M. Brutum, pro-

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305. 191)

705/2 = ^{Prove 5 stich} ~~in omni~~
dele cerureu

pter ejus summum ingenium, suavissimos mores, singularem probitatem, atque constantiam: tamen Idibus Mart. tantum accessit ad amorem, ut mirarer, locum fuisse augendi in eo, quod mihi jam pridem cumulatam etiam videbatur. Quis erat qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? Tantum accessit, ut mihi nunc denique amare videar, ante dilexissē. Quare quid est, quod ego te hortor, ut dignitati & gloriæ servias: Proponam tibi claros viros, quod tacere solent qui hortantur? Neminem habeo clariorem quam te ipsum: te imitari oportet, tecum ipse certes, nec licet quidem tibi jam, tantis rebus gestis, non tui similem esse. Quod cum ita sit, hortatio non est necessaria, gratulatione magis utendum est. Contigit enim tibi, quod hand scio an nemini, ut summa severitas animadversionis, non modò non invidiosa, sed etiam popularis esse, & cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratissima. Hoc si tibi fortunā quadam contigisset gratularer felicitati tuæ: sed contigit magnitudine tum animi, tum etiam ingenii, atque consilii. Legi enim concionem tuam, nihil illā sapientius. Ita pedetentim tum accessus à te ad causam facti, cum recessus, ut res ipsa maturitatem tibi animadvertenti omnium consensu daret. Liberasti igitur & urbem periculo, & civitatem metu. Neque solùm ad tempus maximam utilitatem attulisti: sed etiam ad exemplum. Quo facto intelligere debes, in te positam esse Remp. tibi que non modo tuendos, sed etiam ornandos illos viros, à quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus coram plura propediem, ut spero, tu quoniam Remp. nosque conservas, fac ut diligentissimè te ipsum mi Dolabella custodias, Vale.

M. T. C. BRUTO S. P. D.

B. 3.

Nostræ res meliori loco videbantur. Scripta enim a te corò scio, quæ gesta sunt, quales tibi sæpe scriptis

fules tales extiterant. Cæsaris verò pueri mirifica indoles virtutis, utinam jam facile eum florentem & honoribus, & gratiâ regere, ac tenere possimas, quam facile ad huc tenuimus. Est omninò illud difficilius: sed tamen non diffidimus. Persuasum est enim adolescenti, & maxime per me, ejus opera nos esse salvos, & certè, nisi is Antonium ab urbe avertisset, perisissent omnia. Triduo verò, aut quadriduo ante hanc rem pulcherrimam timore quodam percussa civitas nota ad te se cum conjugibus, & liberis effundebat: eadem recreata, ad XII. Calend. Maji te huc venire, quam se ad te ire malebat: quo quidem die magnorum meorum laborum, multarumque vigiliarum fructum cœpi maximum, si modò est aliquis fructus ex solida, veraque gloria. Nam tantæ multitudinis, quantum capit urbs nostra, concursus est ad me factus. Et cum usque in Capitolium deductus, maximo clamore atque plausu in Rostris collocatus sum. Nihil est in me inane, neque enim debet. Sed tamen omnium ordinum consensus, gratiarum actio, congratulatioque me commovet, propterea quod popularem me esse in populi salute præclarum est. Sed hæc te malo ab aliis audire. Me velim de tuis rebus, consilisque facias diligentissimè certiolem. Illud consideres, ne tua liberalitas dissolutior videatur. Sic sentit Senatus, sic Populus Romanus, nullos unquam hostes digniores omni supplicio fuisse, quam eos cives, qui hoc bello contra patriam arma cœperunt. quos quidem ego omnibus sententiis ulciscor & persequor: omnibus bonis approbantibus. Tu quid de hac re sentias, tui judicii est. Ego sic sentio, trium fratrum unam & eandem esse causam. Consules duos bonos quidem, sed duntaxat bonos, amisimus. Hircius quidem in ipsa victoria occidit, cum paucis diebus magno prælio antè vicisset. Nam Pansa fugerat, vulneribus acceptis, quæ ferre non potuit. Reliquias hostium Brutis persequitur & Cæsar. Hostes autem omnes judicati, qui M. Antonij sectam securi sunt. Itaque id Senatus consultum plerique interpretantur, et

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305. 19 j.)

etiam ad tuos, sive captivos, sive deducios pertinere. Equidem nihil differui durius cum nominatim de C. Antonio decernam: quod ita statueram, à te cognoscere, causam ejus Senatam oportere. XXI. Calend. Maji.

M. BRUTUS CICERONI S. P. D.

7.

B. 4.

Quantà sim lætitià affectus cognitis rebus Bruti nostri, & consultum, facilius est tibi existimare quàm mihi scribere, cum alia laudo, gaudeo & accidisse, tum quòd Bruti irruptio non solùm ipsi salutaris fuit, sed etiam maximo ad victoriam adjumento. Quòd scribis, trium Antoniorum unam atque eandem causam esse, quid ego sentiam, mei judicii esse statuo nihil, nisi hoc Senatus aut populi Romani judicium esse de his civibus qui pugnantes non interierint. Ad hoc ipsum (inquies) inique facis, quod hostis animi in Remp. homines cives appellet: imò justissimè. Quod enim nondum Senatus censuit, nec Populus Romanus jussit, id arroganter non præjudico, neque revoco ad arbitrium meum. Illud quidem non mutuo, quod ei, quem me occidere res non coëgit, neque crudeliter quicquam eripui, neque dissolutè quicquam remisi: habuique in meà potestate quoad bellum fuit. Multò quidem honestius judico magisque quod concedere possit Resp. miserorum fortunam non defectari, quàm infinita tribuere peccentibus: quæ cupiditatem & arrogantiam incendere possunt. Quà in re Cicero vir optime, ac fortissime, mihi que merito & meo nomine, & Reipub. clarissimè, nimis credere videris spei tuæ: statimq; ut quisq; aliquid rectè fuerit omnia dare, ac permittere: quasi non liceat traduci ad mala consilia corruptum largitionibus animum. Quæ tua est humanitas, æquo animo te moveri patiaris: præsertim de communi salute: facies tamen quod tibi vitum fuerit, etiam ego cum me docueris. Nunc Cicero, nunc agendum est, ne frustra oppressum esse Antonium gavisi simus:

mus: nevé semper primi cujusque mali excidendi causa sit, ut aliquid renascatur illo pejus. Nihil jam neque opinantibus, aut patientibus nobis adversi evenire potest: in quo non cum omnium culpa, præcipuè tua frustra sit: cujus tantam auctoritatem Senatus ac Populus Romanus non solùm esse patitur, sed etiam cupit, quanta maximè in libera civitate unius esse potest: quàm tu non solùm bene sentiendo, sed etiam prudenter intueri debes. Prudentia porro, quæ tibi superest, nulla abs te desideratur, nisi modus in tribuendis honoribus. Alia omnia sic abunde adsunt; ut cum quolibet antiquorum comparari possunt tuæ virtutes. Unum hoc grato amico, liberalique profectum, cautiorem ac moderatiorem liberalitatem desiderat. Nihil enim Senatus cuiquam dare debet, quod male cogitantibus exemplo a ut præsidio sit. Itaque timeo de Consulatu, ut Cæsar, tuus altius se ascendisse putet, decreris tuis, quàm inde si Consul factus sit, descensurum. Quod si Antonius ab alio relictum Regni instrumentum occasionem regnandi habuit: quonam animo fore putas: si quis authore non tyranno interfecto, sed ipso Senatu putat se imperia quælibet concupiscere posse? Quare tum & facultatem, & providentiam laudabo tuam, cum exploratum habere cœpero, Cæsarem honoribus, quos acceperit, extra ordinarius fore contentum. Alienæ igitur (inquies) culpæ me reum facies? prorsus alienæ: si provideri potuit, ne existeret, quod utinam jam inspicere possis timorem de illo meum. His literis scriptis, te Consulem factum audivimus: tum verò incipiam proponere mihi rem istam: & jam suis nitentem viribus, si istuc videro. Filius valet, & in Macedoniam cum equitatu præmissus est. Idibus Majis ex castris, Vale.

M. T. C. Q. TIRONI S. P. D.

8.

Att. lib. 16. Epist. 9.

Nos à te ut scis, discessimus ad IV. Nonas Novembris Leucadem venimus ad VIII. Idus Novemb. ad VII.

Acti-

705/2 = *Præ 5 stich*
in oratione
dole cerura

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
 (305.191)

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

Aetium, ibi propter tempestatem ad V I. Idus morati fuimus, inde ad V. Idus Corcyram bellissime navigavimus. Corcyrae fuimus usque ad XVI. Calendas Decembris tempestatibus retenti. Ad X. Cal. Decemb. in portum Corcyreorum. Ad Cassionem stadia CXX. processimus. Ibi retenti ventis fuimus usque ad IX. Calend. Interea qui cupide profecti sunt, multi naufragia fecerunt. Nos eo die cenati solvimus. Inde castro levissimo, caelo sereno nocte, illa, & die postero in Italiam ad Hydruntem ludibundi pervenimus: eodemque vento postridie (id erat ad VII. Cal. Decem.) hora quarta Brundisium venimus: eodemque tempore simul nobiscum in oppidum introit Terentia, quae te fecit plurimi. Ad V. Calend. Decemb. servus Cnei Planci Brundisii tandem aliquando mihi a te expectatissimas litteras reddidit, datas Idib. Novemb. quae me molestiam valde levarunt, utinam omnino liberassent. Sed tamen Alclapo medicus plane confirmat, prope diem te valente fore. Nunc quid ego te hortor, ut omnem diligentiam adhibeas ad convalescendum. Tuam prudentiam, temperantiam amorem erga me novi. Scio te omnia facturum, ut nobiscum quam primum sis. Sed tamen ita velim, ut ne quid properes. Symphoniam Lyfionis velim vitasse: ne in quartam hebdomadam incideres. Sed quando pudori tuo maluisti obsequi, quam valetudini, reliqua cura. Curio mihi, ut medico honos haberetur, & tibi daret, quod opus esset, aequae iussisset curaturum, equum & mulum Brundisii tibi reliqui. Romae vereor ne ex Calend. Jan. magnitudo multus sint. Nos agemus omnia modice. Reliquum est, ut te hoc rogem, & a te petam, ne temere naviges: Solent nautae festinare quaestus sui causa. Cautus sis mihi Tiro: magnum & difficile tibi restat. Si poteris cum Mescenio: caute is solet navigare. Sin minus, cum honesto aliquo homine: cujus autoritate navicularius moveatur. In hoc omnem diligentiam si adhibueris, teque nobis incolumem praestiteris: omnia a te habebo. Etiam atque etiam noster Tiro vale. Medico, Curio, Lyfoni de te scripsi diligentissime, Vale, Salve. LI-

705/2 = Proe 5 stadia
in omni tempore
dale ceruere

MARCUS TULLIUS CICERO
SERVIO SULPITIO S.P.D.

Fam. lib. 13. Epist. 17.

M Arcus Curius, qui patri negotiatur, multis & magnis de causis a me diligitur. Nam & amicitia per vetus mihi cum eo est, ut plurimum in forum veni, instituta & Patris cum aliquo vis antea, tum proxime hoc miserrimo bello, domus ejus tota mihi patuit. Quae, si opus fuisset, tam esset usus, quam mea. Maximum autem mihi vinculum cum eo est, quasi sanctioris cujusdam necessitudinis, quod est Attici nostri familiarissimus, eumque unum praeter ceteros observat ac diligit: quem si tu jam forte cognovisti, puto, me hoc, quod facio, facere serius. Ea enim est humanitate & observantia, ut eum tibi jam ipsum per se commendatum putem. Quod tamen si ita est, magno perere a te quaeso, ut ad eam voluntatem, si quam in illum ante has meas litteras contulisti, quam maximus post mea commendatione nostra cumulus accedat. Sin autem propter verecundiam suam minus se tibi obtulit, aut eum nondum habes satis cognitum, aut si quae causa est, cur majoris commendationis indigeat: sic tibi eum commendo, ut neque majore studio quenquam, neque justioribus de causis commendare possim. Faciamque id, quod debent facere ii, qui religiosè, & sine ambitione commendant. Spondebo enim tibi, vel potius spondeo, in me recipio: eos esse M. Curii mores, eamque tum probitatem, tum etiam humanitatem, ut eum & amicitiam tuam, & tam accuratam commendatione, si tibi cognitus, dignum sis existimaturus. Mihi certum gratissimum feceris, si intellexero, has litteras tantum, quantum scribens confidam, apud te pondus habuisse, Vale.

705/2 = ^{prole 5 vna} ~~in oratione~~
dole curam

M. T. C. QU. THERMO PROP. S. D.

Famil. 13. Epist. 27.

Quo magis quotidie ex literis nunciisque, bellum magnum esse in Syria cognosco, eo vehementius: a te pro nostra necessitudine contendo, ut mihi M. Annejum legatum primo quoque tempore remittas. Nam ejus opera, consilio, scientia rei militaris, vel maxime intelligo me, & Rempublicam adjuvari posse. Quod nisi tanta res ejus ageretur, nec ipse adduci potuisset, ut a me discederet: neque ego, ut eum a me dimitterem. Ego in Ciliciam proficisci cogito circiter Cal. Maji, ante eam diem Annejus ad me redeat, oportet. Illud, quod tecum & coram & per litteras diligentissime egi, id & nunc etiam atque etiam rogo, curae sit tibi, ut suum negotium, quod habet cum populo Sardano, pro causae veritate; & pro sua dignitate conficiat. Intellexi ex tua oratione, cum tecum Ephesi locutus sum, te ipsius M. Annei causam omnia velle. Sed tamen sic velim existimes, te mihi nihil gratius facere posse, quam si intellexero, per te illud ipsum negotium ex sententia consecisse, idque quamprimum ut efficias, te etiam atque etiam rogo, Vale.

M. T. C. P. SILIO PROP. S. P. D.

Famil. lib. 13. Epist. 63.

Non putavi fieri posse, ut mihi verba deessent, sed tamen in Cajo Lenio commendando desunt. Itaque rem tibi exponam paucis verbis, sed tamen ut plane perspiciere possis voluntatem meam. Incredibile est, quanti faciamus & ego & frater meus, qui mihi charissimus est, C. Lenium. id sit, cum plurimis ejus officiis, tum summa ejus probitate & singulari modestia. Eum ego a me invitissimus dimisi, cum propter familiaritatem, & consuetudinis suavitatem, tum quod consilio ejus fideli, ac etiam bono libenter utebar. Sed vereor, ne jam mihi superesse verba putes, quae dixeram de futura. Commende

do tibi hominem, sicut intelligis, me meum, de quo ea supra scripserim, debere commendare. A teque vehementer etiam atque etiam peto, ut, quod habes in tua provincia negotii, expedias: quod tibi videbitur rectum esse, ipsi dicas. Hominem facillimum liberalissimumque cognosces. Itaque terogo, ut eum solutum, liberumque confectis ejus negotiis per se quamprimum ad me remittas. Id mihi, fratrique meo gratissimum teceris, Vale.

M. T. ET CICERO. TERENTIA, ET

TULLIA, Q. ET Q. F. TIRONI S. D.

Famil. 16. Epist. 11.

Et si opportunitatem operae tuae omnibus lecis desidero: tamen non tam mea, quam tua causa, doleo, te non valere. Sed quando in quartanam est conversa vis morbi (sic enim scribit Curius) spero te, diligentiam adhibitam, etiam firmiorem fore. Modo fac id quod humanitatis tuae est, ne quid aliud cures hoc tempore, nisi ut quam commodissime convalescas. Non ignoro, quantum ex desiderio labores: sed erunt omnia facilia, si valebis: festinare te nolo, ne nauseae molestiam suscipias aeger, & periculosae hyeme naviges. Ego ad urbem accessi pridie Nonas Jan. obviam mihi sic est proditum, ut nihil fieri potuerit honoratius. Sed incidi in ipsam flammam civilis discordiae, vel potius belli: cui cum cuperem mederi, & ut arbitror, possem: cupiditates certorum hominum (nam ex utraque parte sunt, qui pugnare cupiant) impedimento mihi fuerunt. Omnino & ipse Caesar amicus noster, minaces ad Senatum & acerbis litteras miserat: & erat adhuc impudens, qui exercitum & provinciam, invito Senatu, teneret: & Curio meus eum incitabat. Antonius quidem noster, & Qu. Cassius, nulla vi expulsi, ad Caesarem cum Curione profecti erant, posteaquam Senatus consilibus, praetoribus, tribunus plebis, & nobis qui pro consules sumus, negotium dederat, ut curaremus, ne quid Respub. detri-

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305-191)

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.19.1)

mēticapēret: nunquam maiore in periculo civitas fuit: nunquam improbi cives habuerunt paratiorem ducem omnino. Ex hac quoque parte diligentissime bellum comparatur. Id fit autoritate & studio Pompei nostri, qui Cæsarem sero cœpit timere. Nobis inter has turbas Senatus tamen frequens flagavit triumphum: sed Lentulus Consul, quoniam suum beneficium faceret, simul atque expediisset, quæ essent necessaria, de Republica dixit se relaturum. Nos agimus nihil cupidè: eoque est nostra pluris autoritas. Italiae regiones descriptæ sunt, quam quisque partem tueretur. Nos Capuam sumpsimus. Hæc te scire volui. Tu etiam atque etiam cura, valeas, literasque ad me mittas, quotiescunque habebis, cuides. Etiam atque etiam valeas. Datum pridie Idus januarii.

M. T. C. CN. POMPEIO PROC. S. D.

5. Att. lib. 8. Epist. 15.

Cum ad te litteras misissem, quæ tibi Canusii redditæ sunt, suspicionem nullam habebam, te Reip. causâ mare transiturum, eramque in spe magnâ, fore, ut in Italia possemus aut concordiam constituere, qua mihi nihil utilius videbatur, aut Rempublicam summâ cum dignitate defendere. Interim nondum me s litteris ad te perlatis, ex iis mandatis, quæ de Ælio ad Coss. dederas, certior tui consilii factus, non expedi vi dum mihi à te litteræ redderentur, confestumque cum Q. Fratre, & cum liberis nostris iter ad te in Apuliam facere cœpi. Cum Theanum Sidicinum venissem. C. Messius familiaris tuus mihi dixit, aliique complures Cæsarem iter habere Capuam, & eo ipso die mansurum esse Eserniæ. Sane sum commotus: quod si ita esset non modò iter meum interclusum, sed me ipsum planè exceptum putabam. Itaque tum Cales processi, ut tibi potissimum consisterem, dum certum nobis ab Esernia de eo, quod audieram, referretur. At mihi cum Calibus essem, affertur litterarum

705/2 = Proci 5. hnd
dele ceruere

tuarum exemplum quas tu ad Lentulum Coss. misisses. Hæc scripta sic erat: Litteras tibi à L. Domitio ad XIII. Calend. Martias allatas esse, earumque exemplum subscripseras: magniq; interesse Reipublicæ scripseras, omnes copias primo quoque tempore in unum locum convenire, & ut præsidii, quod satis esset, Capuæ relinqueret. His ego litteris lectis, in eadem opinione fui, qua reliqui omnes, tecum omnibus copiis ad Corfinum esse venturum: quo mihi, cum Cæsar ad oppidum castra haberet, tutum iter esse non arbitrabar. Cum res in summa expectatione esset, utrumque simul audivimus, & quæ Corfinii acta essent, & te iter Brundisium facere cœpisse. Cùmque nec mihi, nec meo fratri dubium esset, quin Brundisium contenderemus, à multis, qui à Sarnenio Apuliaque veniant, admoniti sumus, ut caveremus, ne exciperemur à Cæsare, quod is in eadem loca, quæ nos petebamus, profectus, celerius etiam, quam nos possemus eò, quo intenderat, venturus esset. Quod cum ita esset, nec mihi, fratri meo, nec cuiquam amicorum placuit committere, ut temeritas nostra non solum nobis, sed etiam Reipublicæ noceret: cùm præsertim non dubitarem, quin, si etiam nobis tutum iter fuisset, te tamen jam consequi non possemus. Interim accepimus tuas litteras Canusio ad X. Calend. Mart. duas, quibus nos hortârit, ut celerius Brundisium veniamus: quas cùm accepissemus, ad III. Calend. Mart. non dubitabamus, quin tu jam Brundisium pervenissem: nobisque iter illud omnino interclusum videbatur, neque minus nos esse captos, quam qui Corfinium venissent. Neque enim eos solos arbitrabamur capi, qui in armatorum manus incidissent, sed eos nihilominus qui regionibus inclusi, intra præsidia atque intra arma aliena venissent. Quod cum ita sit, maxime vellem primum semper tecum fuisse: quod quidem tibi ostenderem, cùm à me Capuam rejiciebam. Quod feci non vitandi oneris causâ, sed quod videbam teneri illam urbem sine exercitu non posse: accidere autem mihi nolebam, quod doleo viris fortissimis accidit.

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305. 19 j)

disse. Quoniam autem tecum ut essem, non contigit, utinam tui consilii certior factus essem: nam suspitione assequi non potui, quod omnia prius arbitratus sum fore, quam ut hæc Reip. causa in Italia non posset, duce te consistere. Neq; verò nunc consilium tuum reprehendo, sed fortunam Reipublicæ lugeo. Nec si ego quod tu sis secutus, non perspicio, idcirco minus æstimo, te nihil nisi summâ ratione, fecisse, mea quæ semper fuerit sententia, primùm de pace vel iniqua conditione retinenda: deinde de urbe (nam de Italia quidem nihil mihi unquam ostenderas) meminisse te arbitror. Sed mihi non summo, ut meum consilium valere debuerit: secutus sum tuum, neq; id Reipublicæ causa, de qua desperavi, quæ & nunc afflicta est, nec excitari sine civili perniciosissimo bello potest: sed te quærebam, tecum esse cupiebam: neque ejus rei facultatem si qua erit, prætermittam. Ego me in hac omni causa facile intelligebam pugnandi cupidis hominibus non satis facere. Primùm enim præ me tui, me nihil malle, quam pacem: non quam: non quia eadem timebam, quæ illi: sed ea bello civili leviore ducebam. Inde suscepto bello, cum pacis conditiones ad te adferri, à teq; ad ea honorificè & largè respondere viderem, duxi meam rationem: quam tibi facile me probaturum pro tuo in me beneficio arbitrabar. Memineram esse unum, qui pro meis maximis in Reipublicam meritis supplicia miserima & crudelissima pertulisset: me esse unum, qui si offendissem: ejus animum, cui tum, cum jam in armis essemus, Consulatus tamen alter & triumphus amplissimus deferebatur, subiceret iisdem præliis, ut mea persona ad improborum impetus aliquid videretur habere populare. Atq; hæc non ego prius sum suspicatus, quam mihi palam denunciata sunt: neque ea tam pertinui, si subeunda essent, quam declinanda putavi, si honestè vitare possem. Quoniam brevem illius temporis, dum in spe pax fuit, rationem nostram vides: reliqui facultatem res ademit. His autem, quibus non satisfacio, facile respondeo: neque enim ego

ami-

705/2 = ^{pro 5 vobis} ~~in~~ ^{ornament} ~~dele~~ ^{ceruere}

amicus C. Cæsari unquam fui quam illi: neque illi amicos Reip. quam ego, Hoc inter me & illos interest: quòd cum & illi cives optimi sint, & ego ab ista laude non absum, ego conditionibus, quod idem te intellexeram velle, illi armis disceptari maluerunt: quæ quoniam ratio vicit, perficiam profectò, ut neque Respubl. civis à me animum, neque tu amici desideres, Vale.

CN. POMPEIUS M. MARCELLO
ET LENTULO COSS. S. D.

6.

Att. lib. 8. Epist. 17.

Ego quòd existimabam dispersos vos, neque Reipublicæ utiles, neque vobis præsidio esse posse, idcirco ad L. Domitium literas misi, primùm ut ipse cum omni copia ad nos veniret: si de se dubitaret, ut cohortes XIX. quæ ex Piceno ad me iter habebant, ad nos mitteret. Quod veritus sum, factum est, ut Domitius implicaretur, neq; ipse satis firmus esset ad castra facienda, quod meas XIX. & suas XII. cohortes tribus in oppidis distributas haberet (nam partim Albæ, partim Sulmonæ collocavit) neq; si vellet, expedire posset. Nunc scito te me esse in summa sollicitudine: nam & tot & tales viros periculo obsidione liberare cupio: neq; subsidio ire possum, quòd his duabus legionibus non puto esse committendum ut illuc ducantur. Ex quibus tamen non ampliùs XIV. cohortes contrahere potui, quas Brundisium misi: neq; Canusium sine præsidio dum abessem, putavi esse dimittendum. D. Lælio mandaràm, quòd majores copias sperem nos habituros, ut si vobis videretur, alteruter vestrum ad me veniret: alter in Siciliam cum ea copia, quam Capuæ, & circum Capuam comparastis, & cum iis militibus, quos Faustus legit, proficisceretur. Domitius cum XII. suis cohortibus eodem adjungeretur, reliquæ copię omnes Brundisium cogerentur, & inde navibus Dyrrachium transportarentur. Nunc cum hoc tempore nihilo magis ego, quam vos subsidio Domino

ne

LIBER

156
 ire possim, seu per montes explicare, non est nobis committendam, ut ad has VIII. cohortes, quas dubio animo habeo, hostis accedere, aut in itinere me consequi possit. Quamobrem placitum est mihi (etiam video C. Marcello, & cæteris nostri ordinis, qui hic sunt) ut Brundisium ducerem hanc copiam, quam ego mecum habeo. Vos hortor, ut quotecumque militum contrahere poteritis, contrahatis, & eodem Brundisium veniatis quamprimum. Arma quæ ad me misuri eratis, iis censeo armetis milites, quos vobiscum habetis: quæ arma superabunt, easi Brundisium iumentis deportaveritis, vehementer Reip. profueritis. De hac re vellem & nostros certiores faceretis. Ego ad P. Lupum & C. Coponium Prætores misi, ut se nobis jungerent, & militum quot haberent, ad nos deducerent, Vale.

M. T. C. M. MARIO S. D.

2.

Famil. 7. 3.

PERſæpè mihi cogitanti de communibus miseriis, in quibus tot annis versamur, & (ut video) versabimur, solet in mentem venire illius temporis, quo proximè fuimus una, quin etiam ipsum diem memoriâ teneo. Nam ad tertium Idus Majas Lentulo & Marcello Coss. cum in Pompejanum vesperi venissem, tu mihi sollicito animo præsto fuisti. Sollicitum autem te habebat cogitatio tum officii, tum etiam periculi mei. Si manerem in Italia, verebare, ne officio decessem, si proficiscerer ad bellum, periculum te meum commovebat. Quo tempore vidisti profecto me quoque ita conturbatum, ut non explicarem, quid esset optimum factu: pudori tamen malui, famæque cedere, quam salutis meæ rationem dicere. Cujus me mei facti pœnituit, non tam propter periculum meum, quam propter vitia multa, quæ ibi offendi, quò veneram. Primum néque magnas copias, neq; bellicosas: deinde extra ducem, paucosque præterea (de principibus loquor) reliqui primum in ipso bello rapaces: dein-

QUARTVS.

79
 de in oratione ita crudeles, ut ipsam victoriam haurissem: Maximum autem æs alienum amplissimorum. Quid quæris? nihil boni præter causam. Quæ cum vidissem, desperans victoriam, primum cœpi suadere pacem, cujus fueram semper author, deinde cum ab ea sententia Pompejus valde abhorreret, suadere institui, ut bellum deduceret. Hoc interdum probabat, & in ea sententia videbatur fore, & fuisset fortasse, nisi quædam ex pugna cepisset suis militibus confidere. Ex eo tempore vir ille summus, nullius imperii fuit. Signa Tirone, & collecto exercitu cum legionibus robustissimis contulit: victus turpissimè, amissis etiam castris, solus fugit. Hunc ego belli finem feci: nec putavi, cum integri pares non fuisset, fractos superiores fore: discessi ab eo bello, in quo aut in acie cadendum fuit: aut in aliquas infidias incidendum, aut deveniendum in victoris manus, aut ad Jubam confugiendum: aut capiendus tanquam exilio locus: aut conscientia mors voluntaria. Certè nihil fuit præterea: si te victori nolles, aut auderes committere. Ex omnibus autem iis, quæ dixi, incommodis, nihil tolerabilius exilio præsertim innocui, ubi nulla adjuncta est turpitudine: addo etiam, cum eâ urbe careas, in qua nihil sit, quòd videre possis sine dolore. Ego cum meis, (si quicquam nunc cujuscumque est) etiam in meis esse malui: quæ acciderunt omnia dixi futura. Veni domum, non quòd vivendi conditio esset, sed tamen si esset aliqua forma Reipublicæ, tanquam in patria ut essem: si nulla tanquam in exilio. Mortem mihi cur consciscerem, causa nulla visa est: cur optarem, multæ causæ. Vetus est enim: Ubi non sis, qui fueris non esse, cur velis vivere, sed tamen vacare culpâ magnum est solatium: præsertim cum habebam duas res, quibus me sustentem: optimarum artium scientiam, & maximarum rerum gloriam: quarum altera mihi vivo nunquam arripieretur: altera ne mortuo quidem. Hæc ad te scripsi verbosius: & tibi molestius fui. quod te, cum mei, tum Reipub. cognovi amantissimum. No-

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
 (305.191)

705/2 = *Præ 5. h. d.*
in oratione
dole ceruere

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305.191)

705/2 = ^{Prove 5. hda} ~~in~~ ^{omnibus} ~~dele~~ ^{cerurom}

LIBER

Nō autē tibi omne consilium meum esse volui : ut primum scires , me nunquam voluisse plus quēquam posse , quā universam Remp. Posteaquam autem , quā aliquis culpa tantum valeret unus , ut ei obsisti non posset , me voluisse pacem : amisso exercitu , & eo duce , in quo spes fuerat uno , me voluisse etiam reliquis omnibus : postquam non poteram , mihi ipsi finem secisse belli : hunc autem si hęc civitas est , civem esse me : si non exulem esse incommodiore loco , quā si me Rhodum , aut Mytilenas contulisset. Hęc tecum corā malueram : sed quia fiebat , volui per litteras eadem : ut haberes quod diceres , si quando in vituperatores meos incidisses. Sunt enim , qui , cum meus interitus nihil fuit Reipublicę profuturus , criminis loco putent esse , quōd vivam. Quibus ego certo scio non videri satis multos perisse : qui si me audissent , quamvis iniquā pace , honestē tamen viverent. Armis enim inferiores , non causā fuissent. Habes epistolam verbosiorē fortasse , quā velles , quod tibi ita videri putabo , nisi mihi longiorem remiseris. Ego si quę volo , expediero , brevitē tempore te ut spero videbo , Vale.

M. T. C. MARCELLO S. D.

8. Fam. 4. 7.

Etsi eo te adhuc usum consilio intelligo , ut id reprehendere non audeam , non quin ab eo ipse dissentiam , sed quōd eā sapientiā esse iudicem , ut meum consilium non anteponam tuo , tamen & amicitię nostrę vetustas , & tua summa erga me benevolentia , quę mihi jam a pueritia cognita est , me hortata est , ut ea scriberem ad te , quę & saluti tuę conducere arbitrarer , & non aliena esse ducerem a dignitate. Ego eum te esse , qui horum malorum initia multo antē videris , qui consulatum magnificentissimē atque optimē gesseris , præclare memini : sed idem etiam vidi , nēque te consilium civilis belli ita gerendi , nēque copias Cn. Pompeji , nec genus exercitūs pro-

QUARTUS.

probare , semperque summē diffidere , qua in sententiā me quōque fuisse memoria tenere te arbitror. Itaque nēque tu multum interfuisti rebus gerendis : & ego id semper egi , ne interessem. Non enim iis rebus pugnabamus , quibus valere poteramus , consilio , autoritate , causā , quę erant in nobis superiora : sed lacertis & viribus , quibus pares non eramus. Victi sumus igitur : aut si vinci dignitas non potest , fracti certē & abjecti. In quo tuum consilium nemo potest non maximē laudare , quod cum spē vincendi simul adiecisti certandi etiam cupiditatem : offendique sapientem & bonum civem initia belli civilis invitum suscipere , extrema non libenter persequi. Qui non idem consilium , quod tu , secuti sunt , eos video in duo genera esse distractos. Aut enim renovare bellum conati sunt , & hi se in Africam contulerunt , aut quemadmodum nos victorise crediderunt. Medium quoddam tuum consilium fuit , qui hoc fortasse humilis animi duceres , illud pertinacis. Fateor a plerisque vel dicam ab omnibus , sapiens tuum consilium , a multis etiam magni ac fortis animi iudicatum. Sed habet ista ratio , ut mihi quidem videtur , quendam modum : præsertim cum tibi nihil deesse arbitrer ad tuas fortunas omnes obtinendas , præter voluntatem. Sic enim intellexi , nihil aliud esse , quod dubitationem afferet ei , penes quem est potestas , nisi quōd veretur , ne tu illud beneficium omnino non putares. De quo id sentiam , nihil attinet , dicere : cum appareat , ipse quid fecerim , sed tamen jam ita constituisse , ut abesse perpetuo malles , quā ea quę nolles , videre : tamen id cogitare deberes , ubicunq; esses , te fore in ejus ipsius , quem fugeres , potestate : qui si facile passurus esset , te carentem patriā , & fortunis tuis , quietē & liberē vivere : cogitandum tibi tamen esset , Romę ne & domi tuę , cujuscumque res esset , an Mytilenis aut Rhodi malles vivere ? Sed cum ita late pateat ejus potestas , quem veremur , ut terrarum orbem complexa sit : nonne mavis sine periculo domi tuę esse , quā cum periculo alienę ? Equidem etiam si appeten-

Régi nyomatványok, Univ. kn. Bratislava
(305. 191)

LIBER

da si res esset, domi atque in patria malle, quam in externis & alienis locis. Hoc idem omnes, qui te diligunt, sentiunt: quorum est magna pro tuis maximis, clarissimisque virtutibus multitudo. Habemus etiam rationem rei militaris tuae, quam dissipari nolumus. Nam etsi nullam potest accipere injuriam, quae futura perpetua sit, propterea, quod neque is, qui tenet Rempublicam, pateretur, neque ipsa Respublica, talem impetum praedonum in tuas fortunas fieri nolo. Hi autem, qui essent audent scribere, nisi te intelligere considerem. Hic pro te unius sollicitudines: unius etiam multae & assiduae lachrymae. C. Marcelli, fratris optimi deprecantur: nos curam & dolore proximi sumus precibus tardiores, quod jus aduendi, cum ipsi deprecatore eguerimus, non habemus. Gratia tantum possumus, quantum victi. Sed tamen consilio, studio, Marcello non desumus, a tuis reliquis non adhibemur: ad omnia parati sumus, Vale.

M MARCELLUS CIC. S. D.

9. Fam. 4. 11.

Plurimum valuisse apud me tuam semper auctoritatem, cum in omni re, tum in hoc maxime negotio potes existimare, cum mihi C. Marcellus frater amantissimus mei non solum consilium daret, sed precibus quoque me obsecraret: non prius mihi persuadere potuit, quam tuis est effectum litteris, ut uterer vestro potissimum consilio. Res quemadmodum sit acta, vestrae litterae mihi declarant. Gratulatio tua etsi est mihi probatissima, quod ab optimo sit animo: tamen hoc mihi multo iucundius & gratius: quod in summa paucitate amicorum, propinquorum aut necessariorum, qui serè meae salutis faverent, te cupidissimum mei singularemque mihi benevolentiam praestitisse cognovi. Reliqua sunt ejusmodi, quibus ego, quoniam haec erant tempora facile & aequo animo carebam. Hoc verò ejusmodi esse statuo, ut sine talium virorum & amicorum benevolentia, neque in

QUARTVS.

705/2 = 350
Præ 5 rhd
si oruacit
dole ceruicem

adversa, neque in secunda fortuna quisquam vixisse possit. Itaque hoc ego mihi gratulor. Tu verò, ut intelligam, homini amicissimo te tribuisse officium, re tibi praestabo, Vale.

SERVIUS SULTITIUS M. T. C. S. D.

10. Fam. 4. 12.

Etsi scio, non iucundissimum nuntium me vobis allatum: tamen quoniam Casus & Natura in nobis dominatur, visum est faciendum, quoquo modo res se haberet, vos certiores ut facerem, ad V. Cal. Jul. cum ab Epidauri Piraeum navi aduectus essem, ibi Marcellum collegam nostrum conveni, cumque diem ibi consumpsi, ut cum eo essem. Postero die cum ab eo digressus essem eo consilio, ut ab Athenis in Boeotiam irem, reliquamque jurisdictionem absoluerem: ille, uti agebat, supremo Majo Italianam versus navigaturus erat. Postridie ejus diei, cum ab Athenis proficisci in animo haberem, circiter horam decimam noctis, Posthumus familiaris ejus ad me venit, & mihi nunciavit, M. Marcellum, collegam nostrum post coenae tempus a P. Magio Chilonae, familiari ejus, pugione percussum esse, & duo vulnera accepisse: unum in stomacho alterum in capite secundum aurem: sperare tamen eum vivere posse. Magium seipsum interfecisse postea se a Marcello ad me missum esse, qui haec nuntiaret & rogaret, ut cogerem medicos. Coegi & e vestigio eo sum profectus prima luce. Cum non longe a Piraeo abessem, puer Acidini obviam mihi venit cum codicillis, in quibus erat scriptum paulo ante lucem Marcellum diem suum obiisse, ita vir clarissimus ab homine deterrimo acerbissimam mortem est affectus: & cui inimici propter dignitatem pepercerant: inventus est amicus, qui ei mortem offerret. Ego tamen ad tabernaculum ejus perrexi: inveni duos liberos, & pauculos servos: reliquos aiebant, profugisse metu perterritos, quod dominus eorum ante tabernaculum interfectus esset. Coactus sum in eadem illa lectica, qua ipse delatus eram,

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305-191)

LIBER

meisq; iusticiariis in urbem eum referre: ibiq; pro ea copia, quæ Athenis erat, funus ei satis amplum faciendum curavi. Ab Atheniensibus, locum sepulturæ intra urbem ut darent, impetrare non potui: quod religione se impediti dicerent, neq; tamen id ante cuiquam concesserant. Quod proximum fuit, uti in quo velemus Gymnasio eum sepeliremus, nobis permiserunt. Nos in nobilissimo orbis terrarum Gymnasio Academiæ locum delegimus, ibiq; eum combussimus, posteaquam curavimus ut iidem Athenienses in eodem loco monumentum ei marmoreum faciendum locarent. Ita, quæ nostra officia fuerunt, pro collegio & propinquitate, & vivo, & mortuo omnia ei præstitimus, Vale. Datæ Piræci prid. Cal. Jun. Athenis.

M.T.C. QU. LIGARIO S.D.

11. Fam. 6. 13.

Es tali tuo tempore me aut consolandi, aut juvandi tui causâ scribere ad te aliquid de nostra amicitia oportebat: tamen adhuc id non feci, quia neq; lenire posse dolorem tuum. Postea verò quàm magnam spem habere cœpi, fore ut te brevi tempore incolumem haberemus: facere non potui, quin tibi & sententiam & voluntatem declararem meam. Primum igitur scribam, quod intelligo & perspicio non fore in te Cæsarem duriores. Nam & res eum quotidie & dies & opinio hominum, & ut mihi videtur, etiam suâ naturâ mitiorem facit, idque cum de reliquis sentio, tum de te etiam audio ex familiarissimis ejus, quibus ego ex eo tempore, quo primum ex Africa nuncius venit, supplicare una cum fratribus tuis non desisti: quorum quidem & virtus, & pietas, & amor in re singularis, & assidua & perpetua salutis tuæ cura, tantum profecit: ut nihil sit, quod non ipsum Cæsarem tributurum existimem. Sed si tardius sit, quàm volumus: magnis occupationibus ejus à quo omnia petuntur, aditus, ad eam difficiliore fuerunt: & simul Africanæ causæ iratio, diutiùs velle videtur eos habere sollicitos, à quibus se putat diuturnioribus esse

QUARTUS.

esse molestis conflictatum, sed hoc ipsum intelligimus, eum quotidie remissius & placatiùs ferre. Quare mihi crede, & memoriæ manda, me tibi id affirmasse, te in istis molestiis diutiùs non futurum: quando quid sentirem exposui: quid vellem tuâ causâ, re potiùs declarabo, quàm oratione. Et si tantum possem, quantum in ea Rep. de qua ita meritus sum, ut tu existimas, posse debebam: ne tu quidem in istis incommodis esses. Eadem enim causa opes meas fregit, quæ tuam salutem in discrimen adduxit. Sed tamen quicquid imago veteris meæ dignitatis, quicquid reliquæ gratiæ valebunt: studium, consilium, opera, gratia, fides mea, nullo loco deerit optimis fratribus. Tu fac habeas fortem animum, quem tuis semper habuisti: primum ob eas causas, quas scripsi: Deinde, quod ea de Republ. semper voluisti atq; sensisti, ut non modò nunc secunda sperare debeas: sed etiam si omnia adversa essent, tamen ex conscientia & factorum & consiliorum tuorum, quæcunque acciderunt, fortissimo animo ferre deberes, Vale.

M.T.C. QU. LIGARIO. S.D.

12. Famil. 4. 16.

Mescito omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tua salute consumere, nam cum te semper maximè dilexi, tum fratrum tuorum, quos æquè atque te summâ benevolentia sum complexus, singularis pietas, amorisque fraternus nullum me patitur officii erga te studiique munus, aut tempus prætermittere. Sed quæ faciam, fecerimq; pro te, ex illorum te litteris, quàm ex meis malo cognoscere. Quid autem sperem, aut confidam, & exploratum habeam de salute tua, id tibi à me declaratum volo. Nam si quisquam est timidus in magnis, periculosis que rebus, semperque magis adversis rerum exitus metuens, quàm sperans secundos, is ego sum: & si hoc vitium est, eo me non carere confiteor. Ego idem tamen cum ad XI. Calendas intercalares priores rogatu fratrum tuorum venissem manè ad Cæsarem, atque omnem ad eun-

705/2 = ^{prove 5 stid} ~~11~~ ^{ovacunt} ~~11~~ ^{dole ceruran}

Régi nyomtatványok, Univ. Ko. Bratislava
(305.91)

di & conveniendi illius indignitatem & molestiam pertulisse. Tu frater & propinqui tui jacerent ad pedes, & ego essem locutus, quæ causa, quæ tuum tempus postulabat: non solum ex oratione Cæsaris, quæ sanè mollis & liberalis fuit: sed etiam ex oculis, & vultu, & multis præterea signis: quæ facilius perspicere potui, quam scribere, hanc in opinionem discessi, ut mihi tua salus dubia esset. Quamobrem tac animo magno, fortique sis & si turbidissima sapienter ferebas, tranquilliora latè feras. Ego tamen tuis rebus adero, ut difficillimus: neque Cæsari solum, sed etiam ejus omnibus: quos mihi amicissimos esse cognovi pro te, sicut adhuc ieci libentissimè supplicabo, Vale.

D. BRUTUS M. T. CICERONI S. D.

13.

Fam. lib. 11. Epist. 13.

JAM non ago tibi gratias. Cui enim vix te referre possum, huic verbis non patitur res satisfieri. Attendere te volo, quæ in manibus sunt. Quæ enim prudentia es nihil te fugiet, si meas litteras diligenter legeris. Sequi confestim Antonium his de causis, Cicero non potui: eram sine equitibus, sine jumentis: Hircium periisse nesciebam: Cæsari non credebam: priusquam convenissem, & collocatus essem. Hic dies hoc modo abiit, postridiè manè à Panisum accersitus Bononiam. Cùm in itinere essem, nuntiatum mihi est eum mortuum esse recurri ad meas copias, sic enim verè eas appellare possum. Sunt extenuatissimè & inopiâ omnium rerum pessimè acceptæ. Biduo me Antonius antecessit, itinere multò majore fugiens, quam ego sequens. Ille enim iit passim: ego ordinatim, quacumque ivit ergastula solvit, homines arripuit, constitit nunquam prius, quam ad Vada venit, quem locum volo tibi esse notum, jacet inter Appenium & Alpeis: impendentissimus ad iter faciendum. Cùm abessem ab eo millia passuum triginta, & se jam Venditio conjunxisset, concio ejus ad me est allata, in qua petere cœpit militibus, ut se trans Alpeis se-

sequeretur, sibi cum Marco Lepido convenire. Succlamatum est, & frequenter militibus Venditianis (nam suos valde quam nos paucos habet) sibi aut in Italia pereundum esse, aut vincendum. Etiam orare cœperunt, ut Pollentiam iter facerent. Quum sustinere eos non posset in posterum diem iter suum contulit. Hac re mihi munita, statim quinque cohortes Pollentiam præmisi meumque iter eò contuli. Hora antè, præsidium meum Pollentiam venit, quam Trebellius cum equitibus: sanè quam sum gavisus, in hoc etiam victoriam putò consistere, in spem venerant, quòd neque Planci quatuor legiones omnibus suis copiis pares arbitrabantur neque ex Italia tam celeriter exercitum trajici posse credebant: quos ipse adhuc satis arroganter Allobroges, equitatusque omnis, qui eo præmissus erat, à nobis sustinebant, nostroque adventu sustineri facilius posse confidimus. Tamen si quo etiam casu haram se trajecerint, ne quid detrimenti Reipublicæ injungant summa à nobis dabitur opera. Vos magnum animum optimamque spem de summa Repub. habere volumus, cùm & nos & exercitus nostros singulari concordia conjunctos, ad omnia pro vobis videatis paratos. Sed tamen nihil de diligentia remittere debetis, darèque operam, ut quam paratissimi ab exercitu, reliquisque rebus, pro nostra salute contra sceleratissimam conspirationem hostium configamus: qui quidem eas copias, quas diu simulatione Reipublicæ comparant, subito ad patriæ periculum converterunt, Vale.

M. T. C. BRUTO S. P. D.

14.

Br. Epist. 2.

SCRIPTURÀ & obsignatâ jam Epistolâ, litteræ mihi redditæ sunt à te plenæ rerum novarum, maximèque mirabiles. Dolabellam quinque cohortes misisse in Chersonesum. Adeone copiis abundat, uti is qui ex Asia fugere dicebatur, Europam appetere conetur. Quinque autem cohortibus

705/2 = ^{Præ 5 rhd} ~~si~~ omniunt
dele ceruua

705/2 = *prole 5 mda*
da omnia me
dote ceruere

tibus quidnam se facturum arbitratus est, cum tu eo quinque legiones, optimum equitatum maxima auxilia haberes? Quas quidem cohortes spero jam tuas esse: quoniam latro ille tam fuit demens: & tuum consilium vehementer laudo, quod non prius exercitum tuum Apolloniâ, Dirrachoque movisti, quam de Antonii fuga audisti, Bruci eruptione, pop. Rom. victoria. Itaque quod scribis, postea statuisse te ducere exercitum in Chersonesum, nec pati sceleratissimo hosti ludibrio esse imperium populi Rom. facis, ex tua dignitate, & Republica. Quod scribis de seditione, quæ facta est in legione quarta: de Antoniis (quod dicam in bonam partem accipias) magis mihi probatur militum severitas, quam tua. Te benevolentiam exercitus, equitumque expertum, esse vehementer gaudeo. De Dolabella, ut scribis, si quid habeas novi, facias me certiozem, in quo valde delector, me ante providisse, ut tuum iudicium liberum esse cum Dolabella belligerendi: & id valde pertinuit, ut ego tum intelligebam, ad Remp. ut nunc iudicio, ad dignitatem tuam. Quod scribis, me maximo odio egisse, ut infestarer Antonios, idque laudas: credo ita videri tibi: sed illam distinctionem tuam nullo pacto probo. Scribis enim arctius prohibenda bella civilia esse, quam in superatos iracundiam exercendam. Vehementer à te Brute dissentio, neque clementiæ tuæ concedo: sed salutaris severitas, vincit inanem speciem clementiæ. Quod si clementes esse voluerimus, nunquam deerunt bella civilia. Sed de hoc tu videris. De me possum idem, quod Plautinus pater in Trinumo: mihi quidem ætas acta ferme est, tua istud refert maximè. Opprimemini (mihi crede) Brute, nisi provideritis: neque enim populum eundem habebitis, neque Senatam, neque Senatûs ducem. Hæc ex oraculo Apollinis Pithii edita tibi puta nihil potest esse veriùs, XIV. Calend. Maji, Vale.

M. T.

M.T.C.S. TITIO S.D.

15. Famil. lib. 5. Epist. 16.

Esti unus ex omnibus minimè sum ad te consolandum accomodatus, quod tantum ex tuis molestiis cœpi doloris, ut consolatione ipse egerem, tamen cum longius à summi luctûs acerbitate meus abesset dolor, quam tuus, statui nostræ necessitudinis esse, meâque in te benevolentia, non tacere tanto in tuo mœrore tam diu sed adhibere aliquam modicam consolationem, quæ levare dolorem tuum posset, si minùs sanare potuisset. Est autem consolatio pervulgata quidem illa maximè, quam semper in ore atque in animo habere debemus: homines nos ut esse meminimus, ea lege natos, ut omnibus telis fortunæ præposita sit nostra: id esse recusandum, quò minùs ea, quæ nati sumus, conditione vivamus, neve tam graviter eos casus feramus, quo nullo consilio vitare possumus eventisque aliorum memoria repetendis, nihil accidisse nobis novi cogimus. Neque hæc, neque cæteræ consolationes, quæ sunt à sapientissimis viris usurpatæ memoriæque & litteris proditæ: tantum videntur proficere debere, quantum status ipsæ nostræ civitatis, & hæc perturbatio temporum perditorum: cum beatissimi sint, qui liberos non susceperunt: minus autem miseri, qui his temporibus amiserunt, quam si eosdem bona, aut denique aliqua Republica perdidissent. Quod si tuum desiderium movet, aut si tuarum rerum cogitatione mœres, non facile exhauriri tibi istum dolorem posse universum puto: sin illa te res cruciat, quæ magis amoris est, ut eorum, qui occiderunt, miseras lugeas: ut ea non dicam, quæ sæpissime & legi, & audivi, nihil mali esse in morte, in qua si resideat sensus, immortalitatis illa potiùs, quam mors dicenda sit: sin sit amissus, nulla videri miseria debeat, quæ non sentiat, hoc tamen non dubitans confirmare possum ea miseri, parari, impendere Reipublicæ, quæ qui reliqueris, nullo modo mihi deceptus esse videatur. Quis est enim

Régi nyomtatványok, Univ. kn. Bratislava
(305. 191)